

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרָתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

"הַעֲצֹמוֹת הָאֵלֶּה כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה".

אנשים מסתובבים אבל מרגישים 'מיובשים מהחיים', עד מות.
"יָבֹשׁוּ עַצְמוֹתֵינוּ וְאַבְדָּה תִּקְוָתֵנוּ", היבוש הוא היאוש (בֹּא מתחלפות).
מסתובבים בתל אביב בלי שום חזון — יתכן שהם דתיים,
אולי אפילו ראשי ישיבות, אולי הם אפילו מאמינים במשיח,
אבל מבחינתם משיח יכול לבוא גם בעוד אלפיים שנה —
הם עצמות יבשות. ועל המתים-המהלכים האלה ה' מרחם ומבטיח:
"הִנֵּה אֲנִי פֹתֵחַ אֶת קְבֻרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִקְבְּרוֹתֵיכֶם עִמִּי
וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל". ... וְנָתַתִּי רוּחִי בְּכֶם וְחִיִּיתֶם...".
גם כאשר עם ישראל 'קבור' הוא עדיין "עמי" של הקב"ה.

[מתוך השיעור 'שבירה ותחיה']

שמיני תשפ"ה

04 **למות ושוב לחיות**

נקודה מעובדת
אמונה – עצם הלז של הנשמה היהודית

05 **שבירה ותחיה**

סעודת משיח (ח"ו)
התבוננות חסידית בחזון העצמות היבשות

15 **שבע הנביאות בפסח ובספירה**

שיעור נשים
התבוננות נשית משביעי של פסח

22 **פרקי אבות – פרק א משנה א**

מתונים בדין
להמתיק את הדינים ע"י זריזות במתינות

24 **וספרתם – פניני ספירת העומר**

פרט וכלל בספירת העומר
לספור את היהודי הפרטי
ואת כלל ישראל

26 **הסיפור החסידי**

"אתה הראת"
רבי מנחם מענדל מויטבסק

28 **מענות ותשובות**

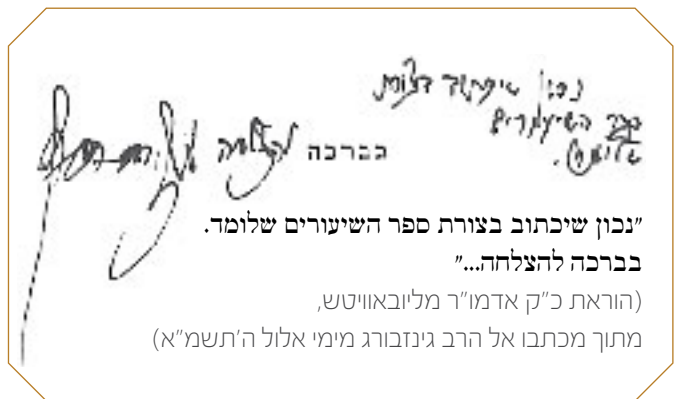
תשובות הרב לשואלים
מכתבי ניחומים

29 **פאזל ד'עזר**

"וידם אהרן"
רזי ילמד אותנו מהו הסוד שאנו למדים
משתיקתו של אהרן הכהן

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה צ'א אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רוה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל די בכל אתר ואתר ובתוכם לקוראי **נפלאות** הי"ו. לפניכם גליון לשבת פרשת שמיי מלא בכל טוב, עם **טעימות ראשונות מסעודת משיח** המרוממת לה זכינו.

מה בגליון?

בשביעי של פסח זכינו **לסעודת משיח מרוממת ושמחה ביותר**, יחד עם הרב ועשרות תלמידים שהגיעו לכפר חב"ד לשבת שביעי של פסח. שני **שיעורי הגליון** הינם טעימה ראשונה מהנ"ל ועוד חזון למועד **בגליונות הבאים** בע"ה – שיעור פלאי על הפטרת חזון העצמות היבשות [אותה לא קראנו השנה] ושיעור התבוננות נשית לימות הפסח, ספירת העומר וימות הקיץ בכלל.

השיעור הראשון – **שבירה ותחיה** – הוא חלקה **השישי (!)** של **סעודת משיח** ועוסק **בהכנה לגאולה האחרונה** המופיעה בהפטרת שבת חול המועד [אותה לא זכינו לקרוא השנה], **חזון העצמות היבשות**. בשיעור מעיין הרב בהפטרה תוך דגשים מסוימים בפסוקיה ומשם צולל להתבוננות בממד הפנימי שבה – **שבירת הכלים בנפש והדרך לתחיה**. שיעור שלא כדאי לפספס, אל תשברו בדרך!

השיעור השני – **שבע הנביאות בפסח ובספירה** – הוא **שיעור נשים** קצר ומתוק שקדם לסעודת משיח המחדד את **הצד הנשי של חדשי הקיץ**, המתחילים מפסח־ניסן ופורש **התבוננות על דמותן של שבע הנביאות** שתלווה אותנו הלאה.

בשביעי של פסח נלקחו מאתנו שני אנשים יקרים וחשובים. הראשון, המוכר לכולם, הוא הגאון **הרב מאיר מאזוז זצ"ל**, **מענקי התורה של דורנו**, שעמד גם **בקשרים עם הרב שליט"א**. השני, **ר' גרשם נתיב ע"ה**, גר־צדק מיוחד מקרית ארבע, שהגיע **מלימודי כמורה באיטליה לספסלי בית המדרש**, ממקימי **הישוב היהודי בחברון**, שהעמיד **דורות ישרים מבורכים** (כולל חברים בהם מתברכת קהילת קוראי נפלאות). **במדור המענות** השבוע **מכתבי ניחומים** על שתי האבדות.

הודעה משמחת: ביום **שני** הבעל"ט תתקיים **בטבריה ההתוועדות השנתית** של הרב לכבוד **יומא דהילולא** של מרא דארעא דישראל – **רבי מנחם מענדל מויטבסק**. פרטים מלאים **בגב הגליון**.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשיות תזריע־מצורע הבעל"ט:

נ"ך יומי – שמואל א' פרקים ג"ט; משנה – סנהדרין פרק ג'.

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

למות ושוב לחיות

יש רפיון בכוחות המוטבע הקדושים של הנפש, ההרגלים הטובים נחלשים, ונוצרת סכנת מאסר בסד של הרגלים שליליים ואפילו התמכרות לאיסורים.

כל החולשה הזו, שמפרטת ומממשת את השבר הכללי של הדעת, מביאה בסופו של דבר לשבירה בפועל – נפילה לחטא ופיזור הנפש לרסיסים. אחרי שחיותו של האדם בעבודת ה' ניטלה, שכלו התעמעם, רגשי-הקדש שלו נחלשו ולבו נפתח לדברים פסולים – פשוט 'נשבר לו' מהכל, והוא עלול לעזוב לחלוטין את מקור המים החיים. השבירה הזו מביאה למיתה – יבוש של הנפש ויאוש מהמצב – ובעקבותיה לקבורה של כל רסיסי החלומות ושקיעה של האדם בעולם רחוק מקדושה, קר ומנוכר. המתים הללו לא חייבים להיות קבורים מתחת לאדמה – ישנם מתים-מהלכים, בחוצות העיר הגדולה או בתוככי בית המדרש, שאבדו את את החיות והתייאשו מאפשרות של שינוי ותיקון – בממד האישי או בממד הצבורי.

אבל ישנה בתוך הנפש נקודה אחת שלא נפגמה מעולם, שכל התהליך הזה לא נגע בה ושגם אם העצמות יבשות לחלוטין מכל לחלוחית היא מפעמת בתוכן בהעלם – נקודת האמונה. על נקודת האמונה הנעלמת הזו נאמר "כלך יפה רעיתי ומום אין בך", וכאשר מגלים אותה – ברגע של מסירות נפש, זמן של התעוררות פנימית או מעשה טוב שנעשה מתוך מודעות טבעית – מתמלאים "שמחה בטהרתה" וזוכה לטללי תחיה. תפקידו של המשיח, ושל כל נביא-הגאולה, לחזק את האמונה והבטחון שאפשר לחזור לחיים, לכוון את דעת האדם להתחבר ל"דעת עליון", ובכך להיות כלי לרצון האלוהי להחזיר אותנו – "עם ישראל חי" – לחיים מלאים כרצון ה'.

שבירת הכלים של עולם התהו, שעומדת בבסיס הבריאה כולה ("והארץ היתה תהו ובהו"), חוזרת במעגלים שונים בחיי הפרט והכלל. המיתה אינה מתחוללת ברגע אחד – יש תהליך של אובדן לחלוחית החיים וטעמם, המתחיל משחיקה דקה והולך ומתעצם עד שמגיעה הקריסה.

בתחלה יש פגם בכתר העל-מודע של הנשמה: תחושת התענוג האלקי נפגמת, והאדם כבר לא חש את טוב הטעם שבקדושה, דוגמת הענג הרוחני של שבת קדש. הרצון האלקי מתעמעם, ולמדות שרצונו הפנימי של כל יהודי לעשות את רצון בוראו, יש לו רצונות גלויים אחרים והוא נדרש לכפיה פנימית או חיצונית כדי לממש את הרצון הפנימי.

גם המח, שתפקידו לעסוק בתורה, מאבד מחדותו. האדם ממשיך ללמוד תורה, ואף לחזור על לימודו כדבעי, ובכל זאת הוא שוכח את מה שלמד – הלימוד איננו 'נדבק' בו, משהו במוחו מטמטם ונאטם, ר"ל.

במצב הזה מתחילה להתחולל שבירה נפשית גם בתחום הרגשי. האדם מאבד את ישוב הדעת, את התוקף והבהירות, ובתוך הנפש קיים כבר משבר-בכח. האהבה והיראה האלוהיות נחלשות, ובכך נוצר פוטנציאל למחשבות זרות של אהבות נפולות ויראות נפולות. האיזון הפנימי המווסת את כל הרגשות מתערער, ופותח פתח לחולי נפשי של משיכות לא-בריאות בהיתר ובאיסור.

שיעור

התבוננות חסידית בחזון העצמות היבשות; סעודת משיח (ח"ו)

שבירה ותחיה

קיצור מהלך השיעור

"זמן חרותנו", כמו שהוא **"זכר ליציאת מצרים"**, הוא גם **הכנה לגאולה האחרונה**. בשבת חול המועד פסח קוראים את **חזון העצמות היבשות** – נבואת **תחית המתים** של כלל ישראל. דומה שאין אקטואלית מנבואה זו לדורנו, בו לרבים, בכל הצבורים והמגזרים, יש תחושה של מתים־מהלכים בחווית יאוש ויובש פנימי, וכל אלה זקוקים לחיזוק אמתי של **האמונה והבטחון שאפשר לחזור לחיים**. בסעודת משיח השנה הוקדש זמן להתבוננות פנימית בהפטרה הזו (שלא קראנו לפי הקביעות השנה).

פרק א של השיעור הוא הכנת התשתית להתבוננות – קריאת כל הנבואה תוך התעכבות על דגשים שונים בתוכה. **פרק ב**, הקצר והמרכזי יותר, עובר להתבוננות מפורטת בממד הפנימי של **המיתה – שבירת הכלים** – המתחולל בתהליך נפשי שלם ומפורט. אכן, גם כאשר התהליך נשלם – פגם ובטול, שבירה, נפילה, חולי ומאסר, מיתה וקבורה – עוד **לא אבדה תקוותנו**, ומתוך נקודת האמונה שלעולם לא נפגמה אנו עתידים **לקום לתחיה**. גם מי שפרק א קצת ארוך ומורכב עבורו – שלא ישבר בדרך (ובשעת הדחק ידלג ישירות לפרק ב)!

זו טעימה ראשונה מסעודת משיח הארוכה והמרוממת, ובעזרת ה' חלקים נוספים ממנה יתפרסמו בהמשך.

א. חזון העצמות היבשות

התחזקות לקראת תחית המתים

בקביעות של השנה פסח היה מיום ראשון עד שבת – מה 'הפסדנו' בקביעות הזו? [שבת חול המועד]. היה חול המועד, וכעת שבת של פסח – היום קוראים את שיר השירים (כפי המנהג לקרוא את שיר השירים שלש פעמים

בפסח – בסיום ליל הסדר, בשבת פסח ובעשר השירות בליל שביעי של פסח). אבל בכל זאת הפסדנו משהו מיוחד של שבת חול המועד – את הפטרת חזון העצמות היבשות^א.

^אנרשם (מהזכרון וממחברת הרה"ח גיורא־מנחם שי' בן יעקב) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שביעי של פסח תשפ"ה – כפ"ח.

הנבואה על התחיה, חזון העצמות היבשות, היא הנבואה של הנביא יחזקאל – לשון חיזוק. יש שתי דמויות עיקריות בתנ"ך שנקראו על שם חיזוק – המלך חזקיהו והנביא יחזקאל. אפשר לומר שהמלך חזקיהו הוא בעיקר חיזוק האמונה בביאת המשיח, עם ההתחזקות להביא את הגאולה בפועל ממש, והנביא יחזקאל הוא בעיקר חיזוק האמונה בתחית המתים (התחזקות שהיא גופא הכלי לתחיה, שהרי המות הוא היאוש, כדלקמן). כתוב שיחזקאל "הוא בחינת החיזוק הגדול בנפשו ע"י נצחון אמיתי לעמוד נגד כל מונע" – התחזקות של מדות הנצח, כאשר העיקר הוא הנצחון הסופי על מלאך המות^א.

ההכנה לתחיה

ללמד כעת את כל הנבואה הזו בפנים – אנחנו כאן כמה מנינים, כ"י – ובכך 'נצא ידי חובה' של הפטרת שבת חול המועד פסח שלא קראנו השנה בצבור. יש הרבה דיוקים שלא נאמר, אבל נגע בחלק מהדברים:

הִיָּתָה עָלַי יָד הוּי וַיִּצְאָנִי בְרוּחַ הוּי וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת.

הנבואה מתחילה "היתה", שיש בה גם משמעות של שבירה^ב, כמו ההופעה הראשונה

לשבת חוה"מ פסח (נדפס גם בהגדת סוד קדושים החדש שיצאה לאור השנה).

י ורמז: חזקיהו המלך יחזקאל הנביא עולים תנה, סוד ג מילוי שם אהיה דבינה:אמא – קסא קמא קנא (ראה ספר הליקוטים תהלים פנ"א; משנת חסידים מסכת ר"ה פ"ד מ"ז. ובכ"מ). נמצא רמז שמקור החיזוק:התחזקות הוא מאמא דוקא, כמבואר אצלנו באריכות בסוד התחדשות מאבא והתחזקות מאמא (ראה מעין גנים ח"ג מאמר "הדילוג לגאולה"). מכאן מובנת בטוב קביעת האריז"ל (לקוטי הש"ס לאריז"ל על סנהדרין צד, א) שמה שבקש ה' לעשות את חזקיהו משיח (סנהדרין צד, א) היינו משיח בן יוסף, ששרשו במוחין דאמא (ראה מאמר ד"ה "הרכבת אנוש לראשנו" מהרה"צ רבי הלל מפאריטש צ"ל פ"ח. נדפס עם קיצורים וביאורים בספר מגיד מראשית אחרית), סוד "שאלו" (המלך שכנגד היסוד, יוסף) מרחבות הנהר [אמא:בינה] (בראשית לו, לז; דברי הימים א, מח), וכן יחזקאל עצמו עולה יוסף, ודוק הטיב.

יא ראה גם התוועדות ליל פורים תשפ"א ח"א.

יב ראה לדוגמה דניאל ח, כז; וברש"י שם.

בברסלב עושים בשביעי של פסח סעודה על הצלת הבעל שם טוב בדרכו לארץ ישראל^ב, הודאה על העבר, אבל בחב"ד עושים בזמן הזה, לפי מסורת מהבעל שם טוב עצמו, את סעודת משיח – "מגמת פנינו קדימה", אל העתיד^ג, ביאת משיח שהיא התוצאה של הפצות מעינות הבעל שם טוב^ד. אך בפסח לא מסתפקים בשאיפה למשיח, אלא גם מעבר לכך – לתחית המתים. על פי פשט תחית המתים באה אחרי ביאת המשיח^ה, אבל הרבי 'מקדים' אותה ומקשר אותה גם לתקופה השנייה, הנסית, של ימות המשיח (ועד לאפשרות שתחית המתים תתחולל מיד עם ביאת המשיח^ו). בהפטרות שבת חול המועד סוכות קוראים על מלחמת גוג ומגוג – השלב הזה כבר היה^ז, והוא 'לא מעניין' אותנו כל כך. אנחנו שואפים לביאת המשיח ('משיח נאו!') ולתחית המתים. ממילא מתאים, לפי הקביעות המיוחדות של השנה הזו, להשלים בסעודת משיח את ההפטרה של חול המועד פסח, עם ביאורי החסידות^ט.

א יחזקאל לז, א"י.

ב ראה שש"ק ח"ד אות רסד.

ג מעבר להבדל בין העבר לעתיד (שנתבאר באריכות ובעומק בחלק האחרון של סעודת משיח) יש כאן הסבר פשוט (עם קשר פנימי עמוק להנ"ל): רבי נחמן מברסלב הוא נינו של מורנו הבעל שם טוב, ובני משפחה מדגשים באופן טבעי, את הנס שנעשה לאבותיהם (כמו בברכת ההודאה), כשהם 'ורשים' מאבותיהם את זכרון העבר. לעומת זאת, תלמיד נאמן – שגם נקרא בן, ובמובנים רבים התלמיד המובהק הוא:הוא הבן העיקרי (כפי שאלישע, שקרא אחרי אלוהי הנביא "אבי אבי", הוא ודאי הבן:הממשיך העיקרי שלו, וכדברי אדמו"ר הזקן הידועים על עצמו כנכד רוחני לבעל שם טוב שיש לו מעלה על רבי ברוך ממעז'בוז', הנכד הגשמי של הבעל שם טוב, ולכן דווקא דרכו עובר לדורות חידושו העיקרי של הבעל שם טוב) – מקבל מרבו את האמונה במשיח, ה'חוש' בעתיד וההכרה שכל עבודת השי"ת היא 'להביא לימות המשיח', ודוק.

ד ראה כש"ט (קה"ת) א.

ה ראה זח"א קלט, א ואילך. ובכ"מ.

ו לקו"ש חכ"ז בחקתי א.

ז ראה התוועדות תשמ"ט ח"ב עמ' 433.

ח ראה שיחת אחש"פ תש"ל (המלך במסיבו). וראה גם שם משמאל ויגש תרע"ז.

ט לכללות הבא לקמן (ובפרט הציטוטים או האזכורים של ביאורי החסידות בלי מ"מ נוסף) ראה עבודת הלוי

בקעה בלשון חז"ל היא שטח שכולל שדות של אנשים רבים, שאינם רשות היחיד של איש אחד – "עלמא דפירודא" שהוא תוצאה של שבירת עולם התהו

המבואר בקבלה^{כא} וחסידות^{כב}
בסוד הגנעים שבאים משום שאין
אור החכמה מאיר במח הבינה).
וַיֹּאמֶר אֵלֵי בֶן אָדָם הֲתִתִּינִיָּה
הַעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַר אֶדְנִי הוּא
אֲתָה יִדְעָהּ.

כאן מופיע יחזקאל בכינוי
השגור שלו (כך פונה אליו ה'
תמיד) – "בן אדם"^{כג}. האריז"ל
מסביר^{כד} שהוא נקרא כך משום
שהוא 'בנו' של אדם הראשון^{כה},
ונדרש ממנו לתקן את חטא אדם
הראשון^{כו}. הפסוק הזה הוא אולי

הכי תמוה נבואה – מה פשר השאלה של ה'
ומה פשר התשובה של יחזקאל לשאלה הזו?
ברור שה' יודע מה יקרה עם העצמות, ולכן
מדוע הוא שואל? גם התשובה של יחזקאל
אינה ברורה – ודאי שה' יודע! ובכל זאת הוא
שאל את יחזקאל... כתוב שיחזקאל מבין את
השאלה של ה' כאומרת לו שתחית העצמות
תלויה בו, ולכן השאלה מופנית אליו. יש הרבה
דברים שה' רוצה לעשות, אבל הם תלויים גם
בנו. דוגמה לכך היא שה' אומר למשה רבינו
"ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם וגו'"^{כז}, ומשה
מבין שהדבר תלוי בו ומגיב ב"ויחל משה" –
תפלה במסירות נפש על הצלת עם ישראל. גם
כאן, מוסבר שתשובתו של יחזקאל "אֶדְנִי הוּא"
אתה ידעת" היא בעצם אמירה שהתפקיד שלי
כאן הוא להתקשר לדעת שלך, זו ההתחזקות
המצופה ממני, ואני עושה אותה. זו האתערותא

של שרש היה בתורה – "הכל
הולך אחר הפתיחה" – בפסוק
השני של מעשה בראשית
"והארץ היתה תהו ובהו"^{יג}.
כל הסיפור כאן, כמו שנסיביר
באריכות (בפ"ב), הוא הסיפור
של שבירת-מיתת המלכים
בעולם התהו אותם צריך
להחיות.

"היתה עלי יד הוי' ויוצאני
ברוח הוי'" מזכיר את הנאמר
על המשיח – "ונחה עליו רוח
הוי'"^{יד}.

ה' מניח את יחזקאל בתוך הבקעה, ובחסידות
מוסבר שבקעה בלשון חז"ל^{טו} היא שטח שכולל
שדות של אנשים רבים, שאינם רשות היחיד של
איש אחד – "עלמא דפירודא" שהוא תוצאה
של שבירת עולם התהו. כל הבקעה מלאה
עצמות נפרדות, שאין ביניהן קשר – הכל
"מפוזר ומפורד"^{טז}.

וְהַעֲבִירֵנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד
עַל פְּנֵי הַבְּקָעָה וְהִנֵּה יְבִשּׁוֹת מְאֹד.

יש כאן פעמיים "מאד" – שגם שייך לעולם
התהו, "טוב מאד" זה מלאך המות^{יז} – "רבות
מאד", במובן של ריבוי ופירוד, ו"יבשות מאד",
העצמות הללו בלי שום לחלוחית. לחלוחית היא
התכונה של מח החכמה^{יח}, עליו נאמר "החכמה
תחיה"^{יט} ו"ימותו ולא בחכמה"^כ, ובעצמות הללו,
שהן כל בית ישראל, אין שום לחלוחית של
חכמה ולכן אין בהם שום חיות (והוא על דרך

כא ע"ח של"ח פ"ז.

כב לקו"ת תדוע כג, ב ואילך; מצורע כד, ג ואילך.

כג החל מיחזקאל ב, א.

כד שער הפסוקים יחזקאל. נתבאר באריכות בשיעור כ"ב
תמוז (ח"ב) – נדפס בגליון מטו"מ – תשפ"א.

כה השוו לבראשית רבה לח, ט; זהר ח"א ט, ב.

כו עיין בהנ"ל הערה כד שיחזקאל הוא תיקון הקרי של
אדם הראשון, הרומז גם למקרה המלכים – שבירת הכלים
(שהתחוללה שוב בחטאי אדם הראשון).

כז שמות לב, י. וראה רש"י עה"פ.

יג בראשית א, ב.

יד ישעיה יא, ב.

טו ראה פסחים י, א וברש"י שם ד"ה "בקעה".

טז אסתר ג, ח.

יז בראשית רבה ט, י.

יח ראה מאמרי אדה"ז ענינים ח"א עמ' קצז. ובכ"מ.

יט קהלת ז, יב.

כ איוב ד, כא.

היינו פנימיות הכתר, פרצוף עתיק יומין, "רוח מרוח" היינו חיצוניות הכתר, פרצוף אריך אנפין, "מים מרוח" היינו ספירת החכמה ו"אש ממים" ספירת הבינה. רואים כאן שיש שתי רוחות – "רוח אלהים חיים" ו"רוח מרוח". הרוח הראשונה היא רוח חיים כללית, מקיף שמופיע לפני כל הפרטים של עצמות-גידים-בשר-עור. אבל אחרי כל התהליך צריך עוד רוח, פרטית, שמחיה כל פרט לפי עניינו (החכמה היא "נקודה דנעיין" בכל פרטי האצילות, לעומת הכתר, רוח הוי' סתם, המרחף מלמעלה, כ"נקודה דלא נעיין" ^{לא} ^{לב}). הרוח המחיה היא הרגשת האחדות, שמתקנת את הפירוד והשבירה לרסיסים של התהויה-המיתית, כמו שמודגש כאן בכל הנבואה. למי שחי עם הכלל קל יותר להרגיש אחדות, אך התכלית היא להחדיר את האחדות לכל הפרטים. למרות שהרוח הראשונה היא הכלל הנעלה יותר, המקיף, התכלית היא המשכת הפנימי ברוח השניה, "שנים רוח מרוח".

התכלית של הכל היא "וידעתם כי אני הוי'", כמו שביציאת מצרים התכלית – אחרי ארבע לשונות של גאולה – היא "וידעתם כי אני הוי' אלהיכם" ^{לב}. יש בכל הנבואה שש מילים של חיים, ששלש מהן הן "וחייתם" (בשתי מדרגות הרוח כאן ושוב בנמשל בסוף הנבואה) – בגימטריא **דעת**. הכלי לתחית המתים היא ההתקשרות לדעת של ה' והתכלית היא ידיעת ה' על ידי תחית המתים. ביציאת מצרים ידענו את ה' על ידי הנסים הגלויים, שגרמו גם לכך שפרעה ומצרים ידעו את ה' ^{לד}, ואילו בימות המשיח ותחית המתים ידיעת ה' היא על ידי ראית ההשגחה הפרטית בכל הפרטים (גם בתוך

דלתתא שהיא הכלי לאתערותא דלעילא של תחית המתים – השבירה התחילה בספירת הדעת, "דעת תחתון" עם הישות שבה, וכדי לזכות לתחיה צריך להתקשר ל"דעת עליון" ^{כח}.

תהליך התחיה

אחרי שיחזקאל אומר שהוא ממלא את תפקידו להתקשר לדעת ה', ויכול להיות צינור להחיות את העצמות היבשות, ה' מורה ליחזקאל להתנבא על העצמות:

וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא עַל הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת שִׁמְעוּ דְּבַר הוִי'. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי הוִי' לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי מְבִיא בָכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם. וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גִּידִים וְהַעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקָרַמְתִּי עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי הוִי'.

יש כאן מבנה יסודי אצל האריז"ל ^{כט} – עצמות-גידים-בשר-עור (עגב"ע) – שכנגד אותיות שם הוי' ב"ה. אבל

בנוסף לכל החלקים הללו, יש כאן את הרוח שהיא המחיה את הגוף (כקוש"י ביחס לעגב"ע). אבל נראה שיש כאן כפילות – יש רוח גם בהתחלה, כשהדבור מופנה על העצמות היבשות בלבד, "הנה אני מביא בכם רוח וחייתם", וגם בסוף, אחרי שה' נותן על העצמות גידים, מעלה עליהן בשר וקורם עליהן עור, שוב כתוב "ונתתי בכם רוח וחייתם". צריך להבין כיצד ניתן לתת רוח חיים בעצמות יבשות בלבד, וגם להבין מדוע הרוח מופיעה גם בהתחלה וגם בסוף.

בספר יצירה^ל ההשתלשלות היא "אחת רוח אלהים חיים", אחר כך "רוח מרוח", "מים מרוח" ו"אש ממים". ההסבר הוא ש"רוח אלהים חיים"

למי שחי עם
הכלל קל יותר
להרגיש אחדות,
אך התכלית
היא להחדיר את
האחדות לכל
הפרטים

לא מאמר "מאה קשיטה" סימן סג.
לב אצל משיח יש ארבע רוחות – "ונחם עליו רוח הוי' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת הוי'" (שכאן, בנבואת יחזקאל, רמזות ב"מארבע רוחות באי הרוח" דלקמן) – בהן שתי הראשונות הן "רוח הוי'" ו"רוח חכמה [ובינה]", ודוק.

לג שמות ו,ו.

לד שמות ז,ה; יד,ד.

כח מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב עמ' תתקנא. ובכ"מ.

כט ע"ח שכ"ד פ"א (מ"ק).

ל ספר יצירה פ"א מ"א.

(הטבע).

וְנִבְאֵתִי כְּאִשֶּׁר צִוִּיתִי וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רָעַשׁ
וְהִתְקַרְבּוּ עֲצָמוֹת עֲצָם אֶל עֲצָמוֹ.

בפועל, הדבר הראשון הוא התקרבות "עצם אל עצמו", ביטוי שמזכיר את "זאת הפעם עצם מעצמי"^{לח} (ואת מה שלבן אומר ליעקב, "כי עצמי ובשרי אתה"^{לו}). לעצמות יש קשר לעצמות, כמו שמסבירים^{לז} על "ויקח את עצמות יוסף עמו"^{לח} שמשוה לוקח עמו את העצמות, העצם של יוסף. אמנם אלה עצמות יבשות, בלי לחלוחית של חכמה, אבל יש בהן "קיסטא דחיותא"^{לט} ("הבלא דגרמי [הבל העצמות]"^מ) מן העצמות ממש, שהוא הכח שנשאר בחלל המת לתחית המתים, כח של נשיאת הפכים (מת וחי), כח של עצמותו יתברך, "נמנע הנמנעות"^{מא}. המלה עצם-עצמות חוזרת עשר פעמים בנבואה, "חזון העצמות היבשות", כנגד עשר הספירות – צריך להחדיר את עצמות ה', ש"הוא לבדו הוא ואין זולתו"^{מב}, בכל עשר הספירות, אורות וכלים ("חסד דרועא ימינא"^{מג} וכו'). יש מי שהעצמות שלו יבשות לגמרי, אין בו חיות, והוא צריך להתקרב "עצם אל עצמו" – לחזור להיות הוא עצמו.

וְרִאִיתִי וְהִנֵּה עֲלִיהֶם גְּדִים וּבָשָׂר עָלֶיהָ וַיִּקְרָם
עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמַעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם.
בנבואה ה' אמר שהוא יתן גידים על העצמות, יעלה עליהן בשר ויקרום עליהן עור, וכאן יחזקאל כבר רואה ש"הנה עליהם גדים ובשר עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה" – הכל "מלמעלה" – אבל עדיין "ורוח אין בהם". לכן ה' אומר לו להנבא שוב:

וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל הָרוּחַ הַנִּבָּא בֶן אָדָם וְאָמַרְתָּ
אֶל הָרוּחַ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי הוּא מְאָרְבֶּע רֻחוֹת בְּאֵי
הָרוּחַ וּפְחִי בְּהַרְוִיגִים הָאֵלֶּה וַיְחִי.

זו הרוח השניה, שנכנסת לפרטים, והיא צריכה לבוא מארבע רוחות – מכל הכיוונים הפרטיים – ולנפוח חיים, כמו "ויפח באפיו נשמת חיים"^{מד} ו"מאן דנפח מתוכיה נפח"^{מה}. העצמות נקראות כאן הרוגים, ולפי דעה אחת בחז"ל^{מו} מדובר בבני אפרים שעלו ממצרים לפני הקץ ונהרגו.

וְהִנָּבְאֵתִי כְּאִשֶּׁר צִוִּיתִי וַתְּבֹא בָהֶם הָרוּחַ וַיְחִי
וַיַּעֲמֵדוּ עַל רַגְלֵיהֶם חֵיל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד.

בהתחלה היו עצמות "רבות מאד" ו"יבשות מאד", כנ"ל, ואחרי התחיה הן הופכות ל"חיל גדול מאד מאד"^{מז}. ה"אורות דתהו" של ה"מאד" הכפול חוזרים ונמשכים ב"כלים דתיקון", לפי הנוסחה המשיחית^{מח}.

פשר החזון

בסיום החזון מסביר ה' ליחזקאל את מה שהוא ראה. יש מחלוקת האם החזון הזה היה בפועל – שבאמת היו הרוגים (בני אפרים) שקמו לתחיה כחיל גדול מאד מאד – או שהכל חזון נבואי שנגלה לעיני יחזקאל שלא התקיים במציאות אלא היה רק משל לנמשל עתידי. אבל בכל אופן, אפילו אם החזון התקיים בפועל, העיקר שלו הוא הנמשל:

וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם הֵעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל בֵּית
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הִנֵּה אֲמָרִים יִבְשׁוּ עֲצָמוֹתֵינוּ וְאִבְדָּה
תִּקְוָתֵנוּ נִגְרַנּוּ לָנוּ.

משהו מאד אקטואלי, אנשים מסתובבים אבל בעצם הם מתים – הם אומרים "יבשו עצמותינו ואבדה תקותנו", היבוש הוא היאוש (ב-א מתחלפות). אנשים מסתובבים, אבל

לה בראשית ב, ג.

לו שם כט, יד.

לז פרי צדיק נח אות ג; שם משמואל תרע"ו.

לח שמות יג, יט.

לט זהר ח"א פג, א; ע"ח שמ"א פ"ב ובכ"מ.

מ זהר ח"ג קסט, א; ספר הליקוטים משפטים פכ"ב.

מא תשובות הרשב"א, סוף תשובה תיח. ובכ"מ.

מב ראה רשב"ם על דברים ו, ד. תניא פל"ה בהגהה.

מג הקדמת תקו"ז, יא ("פתח אליהו").

מד בראשית ב, ז.

מה עמק המלך קכז, ג. ראה תניא פ"ב.

מו סנהדרין צב, ב.

מז יחזקאל לז, י.

מח שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

ב. תהליך השבירה והתיקון

העיקר הוא ההסבר איך כל מה שמתואר כאן קורה בפנימיות. כל סוד המיתה הוא בעצם הסוד של שבירת הכלים – מיתת מלכי התהו, ז' מלכין קדמאין דמיתו – ותחית המתים היא תיקון השבירה. למדנו^{נב} שרבי לוי'ק מסביר^{נא} שכאשר היינו עבדים לפרעה היינו בגדר עולם התהו ויצאת מצרים וקריעת ים סוף הם התיקון (מילה וטבילה שבסוד המלך הדר ואשתו מהיטבאל). גם היום, כל עוד אנחנו משועבדים לתרבות זרה, התרבות של פרעה מלך מצרים, אנחנו עדיין בעולם התהו שנשבר, עדיין מתים. זהו הכלל, אבל התהליך של שבירת הכלים הוא תהליך מורכב שצריך להבין בפירוט:

פגם, בטול, שבירה

מיתת מלכי התהו היא בעיקרה במדות – החל מספירת הדעת, ה"מפתחא דכליל שית"^{נא}, ו"ק, שש מדות הלב – אבל האריז"ל מסביר שחלק מתהליך השבירה מתחולל גם במדרגות הגבוהות יותר, כאשר בכתר יש פגם ובחכמה ובינה יש בטול^{נב}.

צריך להקדים שבראש העליון שבכתר, רישא דלא ידע ולא אתידע, שהוא האמונה הפשוטה בנפש – גם פגם כל שהוא אין בו ("ומום אין בן"^{נא}). יש נקודת אמונה בטבע היהודי שלא נפגעת כלל בשבירה, היא אף פעם לא נפגמה, אבל ככלל היא לא-נודעת – לא לאדם ולא לזולתו ("רישא דלא ידע [לעצמו] לא ידעתי נפשי"^{נב} ולא אתידע [לאחר]) – והיא מתגלה רק לעתים נדירות, בשעת התעוררות לה' הבאה מהיחידה שבנפש ובשעת מסירות נפש.

נא בחלק נוסף של ההתוועדות, שטרם פורסם.
נו תורת לוי יצחק חידושים וביאורים בש"ס עמ' רסג.
נד זהר ח"ב קעז, א.
נח אוצרות חיים שער הנקודים פ"ח. וראה באריכות גם חסדי דוד הנאמנים ח"ה עמ' 157 ואילך.
נט שה"ש ד, ז.
ס שם, יב (וראה לקו"ת חקת סד, א. ובכ"מ).

מרגישים 'מיובשים מהחיים', עד מות. אנשים מסתובבים בתל אביב בלי שום חזון – יתכן שהם דתיים, אולי אפילו ראשי ישיבות, אולי הם אפילו מאמינים במשיח, אבל מבחינתם משיח יכול לבוא גם בעוד אלפיים שנה – הם עצמות יבשות. על המתים-המהלכים האלה ה' מרחם (ברחמים העצומים שלו) ומבטיח להם:

לְכֵן הִנָּבֵא וְאִמְרַתְּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֱלֹהֵי הַיָּהּ אֲנִי פָתַח אֶת קְבֻרֹתֵיכֶם וְהֵעֵלֵיתִי אֶתְכֶם מִקְבֻרֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל. וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי הוּא בִּפְתָחִי אֶת קְבֻרֹתֵיכֶם וּבְהֵעֵלֹתִי אֶתְכֶם מִקְבֻרֹתֵיכֶם עִמִּי. וְנָתַתִּי רוּחִי בְכֶם וְחַיִּיתֶם וְהִנָּחֵתִי אֶתְכֶם עַל אֲדַמַּתְכֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי הוּא דִּבְרַתִּי וְעֲשִׂיתִי נְאֻם הוּא.

חוזר כאן פעמיים הביטוי "מקברותיכם עמי" – גם כאשר עם ישראל 'קבור' הוא עדיין "עמי" של הקב"ה. רבי אהרן הגדול מקרלין, שההלולא שלו היתה בי"ט ניסן, שלשום^{נא}, פרש"י "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת" – גם כאשר "בית ישראל" שקוע ב"אהבת עולם", 'קבור' בתאוות העולם הזה, הוא עדיין "עמך" אשר "אהבת" באהבה עצמית. מצד ה' אנחנו תמיד "עם ישראל חי", וזו גופא רוח ה' שמחיה אותנו. סיום החזון הוא שעם ישראל חי בארץ ישראל ("שרצתה לעשות רצון קונה"^{נא}, תיקון הרצון), על "אדמת ישראל" (בתיקון המדמה, סוד "וביד הנביאים אדמה"^{נב}, כתחלת הנבואה כאן, סוד תחית המתים, עד שהאדם שנוצר "עפר מן האדמה"^{נא} זוכה ל"אדמה לעליון"^{נא}), עם קיום היעוד של "וידעתם כי אני הויה" – ידיעת ה' בכל פרטי החיים, במודעות טבעית ששייכת לארץ ישראל.

מט חלק נוסף של סעודת משיח הוקדש לפרצוף סיפורים ותורות שלו (והתורה שבפנים שייכת שם לסוד החכמה, לחלוות החיות שמחיה את המתים).
נז זכרונם לברכה ניסן עמ' תעט.
נא בראשית רבה ה, ז; פסיקתא זוטא בראשית א, א.
נב הושע יב, יא.
נג בראשית ב, ז.
נד ישעיה יד, יד.

העובדה שצריכים

לכפות את היהודי
כדי שהרצון
הפנימי שלו
יתקיים מגלה
שהרצון נפגם

לומד תורה ומקיים מצוות, אבל בלי תענוג פנימי ובלי כח רצון תקיף שמניע את הכל. הלימוד שלו לא חי, ויש בו בטול ושכחה, והוא מקיים מצוות כ"מצות אנשים מלמדה"^{סד}. בסוף 'נשבר לו' – הוא עלול לעזוב את

הכל, והעזיבה הזו היא מיתה. אם הוא גם לא יכול לצאת מהמקום אליו נפל, "כל באיה לא ישובו"^{סה}, זו הקבורה.

נפילה, חולי, מאסר

התייחסנו לשבירה בתור שלב אחד בתהליך, אבל בעצם גם את שלב השבירה אפשר לחלק לכמה תתי-שלבים. את תחית המתים אנחנו מזכירים בכל תפלה, בברכה השניה של תפלת עמידה. הברכה הראשונה, ברכת אבות, מכוונת כנגד אברהם אבינו, כפי שהיא חותמת "מגן אברהם", והברכה השניה מכוונת כנגד יצחק אבינו (והברכה השלישית כנגד יעקב אבינו)^{סז}. אברהם אבינו הוא סוד ביאת המשיח, כמו שהסברנו הרבה פעמים שהוא הדמות של משיח^{סח}, אבל יצחק אבינו – אותיות קץ-חי – שדווקא לו יאמרו לעתיד לבוא "אבינו אתה"^{סט}, הוא סוד תחית המתים (בעקדה פרחת נשמתו ומת ורק לאחר שלש שנים הוא קם לתחיה^ט). הברכה פותחת "אתה גבור לעולם אידיני מחיה מתים אתה רב להושיע" (תחית המתים באה מכח הגבורה של ה', בחינת "פחד יצחק"^{טז}) וממשיכה "מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים". ה' "מכלכל חיים" – עושה

הפגם הוא בשני הראשים התחתונים של הכתה, רישא דאין ורישא דאריך, כוחות התענוג והרצון. יש בנפש של היהודי תענוג אלקי, דוגמת ענג שבת – כמו שמרגישים בזמן של רבי אהרן, "ייה אכסוף נעם

שבת" – וכשהוא נפגם מפסיקים להרגיש את הענג הזה. הפגם עוד יותר מורגש ברצון. הרצון העצמי של כל יהודי הוא לקיים את רצון ה', כפי שהרמב"ם מסביר^{סא} על "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני"^{סב}, שיהודי באמת רוצה לקיים את רצון ה' ורק יצרו הרע הוא שאנסו, ולכן הכפיה מגלה את הרצון האמתי. אמנם, העובדה שצריכים לכפות את היהודי כדי שהרצון הפנימי שלו יתקיים מגלה שהרצון נפגם.

אחרי הפגם בכתה, יש בטול באחורי החכמה והבינה – השכל היהודי מתבטל. הבטול מתחולל אחרי שבירת שני המלכים הראשונים, בלע ויובב, והוא גורם לטמטום המח. הבטול מתחיל מתופעה של שכחה^{סג} – אפילו שאני לומד תורה וחוזר על לימודי כדבעי, אני שוכח את מה שאני לומד, וזו תחלת טמטום המח.

אחורי החכמה והבינה שמתבטלים עדיין לא נופלים לעולמות התחתונים, הם נשארים בתחום האצילות, אבל הם ההקדמה לשבירת המדות – המדות כבר נשברות לרסיסים, נופלות ל"עלמא דפרודא", הבקעה בה מפוזרות העצמות שרואה יחזקאל, שבעצמן מפורדות ובלי קשר ביניהן.

מי שאין אצלו פגם בכתה, בטול בשכל ושבירה במדות לא ימות. הכל כאן תהליך – השבירה גורמת למיתה, ואחרי המיתה באה הקבורה ב'קרקע' של העולמות התחתונים. שוב, מה התהליך? האמונה נשארת בשלמותה, ללא פגם, אבל נפגמים התענוג והרצון – הוא עדיין

סא רמב"ם, הלכות גירושין פ"ב ה"כ.

סב ערכין פ"ה מ"ו.

סג בחלק האחרון של סעודת משיח – שאי"ה יתפרסם בקרוב – דובר גם על זכרון ושכחה.

סד ישעיה כט, יג.

סה משלי ב, יט.

סז פרקי דרבי אליעזר פ"ל ופ"ד; ילקוט ש' בראשית רמז קא. וראה גבורות ה' למחר"ל פמ"ד.

סז שיעור כ"ו כסלו תשע"ז. ראה גם שיעור מוצאי ט"ו בשבט ח"ב – נדפס בגליון תרומה – השתא.

סח ע"פ ישעיה סג, טז. שבת פט, ב.

סט פדר"א פל"א. מדרש הגדול בראשית כב, יט.

ע בראשית לא, מב.

אותה, להסיח את הדעת. בשביל לקום מיד צריך סיעתא דשמיא, "כי יפל לא יוטל כי הוי' סומך ידו"^ע – "סומך הוי' לכל הנופלים"^ע – אבל בהחלט ישנה מציאות של "שבע יפול צדיק וקם"^ט, ליפול ומיד לקום, בלי שנשאר רושם, בלי שיגיע האדם לידי חולי של ממש.

אבל אם האדם נתפס במחשבה הזו, היא ממשיכה להפריע לו והוא שוקע בה, הוא נעשה חולה – המחשבה הזו הופכת לתאווה בלב. יכול להיות חולה שאין בו סכנה והחולי יכול להתדרדר גם לחולה שיש בו סכנה. בחסידות מוסבר^{עח} שחולה שאין בו סכנה הוא מי שמתאווה תאוות היתר וחולה שיש בו סכנה הוא מי שמתאווה תאוות איסור. אז צריך שה' יהיה "רופא חולים". אם האדם נופל לגמרי לתחום האיסור, במעשה, מוציא את המחשבה והתאווה הרעה לפועל, ועד כדי כך שהוא נעשה אסור – קשור ומכור לרע – אז הוא זקוק לישועה של "מתיר אסורים".

ההשכרה בכח לשבירה בפועל

לשלשת השלבים הללו יש שרש באצילות, לפני הירידה בפועל לעולמות התחתונים ב"ע (על דרך שרש ארבעת הנהרות של "ומשם יפרד"^{עט} באצילות, עולם האחדות, גופא). שלשת השלבים שבאצילות הם תוצאה של השבירה הכללית, שבירה בכח, ורק אחריהם מגיעה השבירה בפועל, זו שמביאה מיתה וקבורה. שבירת הכלים – אחרי הפגם (בכתר) והבטול (בכחמה ובינה) – מתחילה מספירת הדעת, כנ"ל. השבירה בדעת היא עדיין שבירה בכח, הכלל של השבירה, שהולך ומתפרט בשבירת כל המדות (שהרי הדעת היא "מפתחא דכליל שית", כנ"ל). לפי כוונות הרש"ש, שבירת הדעת

ריבוי כלים (מכלכל) לחיים – על ידי החסד, שמקו הימין. הכלים דתיקון באים מכח הבטול בנפש, שבפסח הוא הסוד של המצה (מצה עולה ג"פ מה). אבל "מחיה מתים", תיקון הכלים שכבר נשברו, הוא "ברחמים רבים" – לא מספיק חסד, אלא צריך את העומק והעצמיות של הרחמים. סתם רחמים שייכים ליעקב אבינו, אבל ה"רחמים רבים" שנדרשים לתחית המתים שייכים דווקא ליצחק אבינו. בקערת הסדר הרחמים הללו שייכים למרור – המרור בא להזכיר את המרירות של השעבוד, הקושי והדין (ששייכים ליצחק), אבל המרירות הזו מעוררת מלמעלה רחמים רבים, לכן שמים את המרור במקום התפארת^{עא}.

אחרי "מחיה מתים ברחמים רבים" מפרטים "סומך נופלים, ורופא חולים, ומתיר אסורים" – אלו שלש דרגות של שבירה (כנגד שלשת העולמות התחתונים בריאה-יצירה-עשיה, אליהם נופלים שברי הכלים)^{עב}:

הנפילה היא עדיין בתחום המחשבה – אדם עובד את ה' ופתאום נופלת לו מחשבה רעה, הוא 'תופס את עצמו' שיש לו מחשבת זנות ומיד מקיים את מצות "ולא תתורו"^{עג}. הוא אכן נשבר מכך שנופלות במחשבתו כאלה מחשבות, אבל זו עדיין לא נפילה בפועל – הוא יכול לקום מיד, כמו שכתוב בתניא^{עד} שמיד כאשר האדם תופס שיש לו מחשבה זרה הוא צריך לדחות

אם האדם נתפס במחשבה הזו, היא ממשיכה להפריע לו והוא שוקע בה, הוא נעשה חולה – המחשבה הזו הופכת לתאווה בלב

עא פ"ע שער חג המצות פ"ו. וראה באורך מעין גנים ח"ג מאמר "הדילוג לגאולה" פ"ג (וש"ב).

עב סידור עם דא"ח ד"ה "מי כמוך" (פח, ג). וראה גם שיעור ח' ניסן תשנ"ז, 'י שבט תשס"ח (שם נלמד הניגון על הפסוק "הוי' מתיר אסורים") ו"ג שבט תש"ע.

עג במדבר טו, לט (וראה תניא שבהערה הבאה).

עד תניא פכ"ח.

עה תהלים לו, כד.

עו שם קמה, יד.

עז משלי כד, טז.

עח תורת שמואל תרל"ה ח"ב עמ' תקלה.

עט בראשית ב, י.

שרש המאסר – ההתמכרות, הוא במדות נצח והוד, מדות המוטבע, כשהאדם מתמכר להרגלים רעים ורגליו נתונות בסד

החטא

— תחית המתים מכח האמונה הפשוטה שבנפש, שלא נפגמה מעולם, "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"^{פא}! יש כאן סך הכל עשרה שלבים (שאותם בעצמם אפשר להקביל לעשר הספירות, וד"ל).

'עוד לא אבדה תקוותנו', גם אחרי כל השבירה, כשעם ישראל הוא מת־מהלך, שבור ומיואש לגמרי — כשכל עבודת ה' נפגמה, התבטלה, נשברה ומתה ואף נקברה בתהום הנשיה — עדיין אפשר לקום לתחיה. צריך לבוא איזה נביא כמו יחזקאל, לבוא המשיח, ולגלות שלא אבדה תקוותנו. התחיה שבסוף נעוצה בנקודת האמונה בהתחלה כנ"ל — היא באה מכח האמונה, שלא נשברה כלל (וכמבואר בדא"ח"^{פב} שנקודת היחידה שבנפש לא גלתה כלל, עד שאצל צדיקים גדולים כמו רשב"י לא נחרב הבית כלל), בסוד טל תחיה שהוא "טלא דנטיף מעתיקא קדישא"^{פג} — האמונה שאפשר בסוף לקום מכל המשברים ולחזור לחיים. לשם כך צריך את יחזקאל — ה"בן אדם", תוצאת השבירה בפועל (פגם הברית) של אדם הראשון, שהביא מיתה לעולם"^{פד} — צריך להתחזק מאד באמונה ובטחון וכך לקום לתחיה.

לאמונה הזו זוכים בפסת, בו המצה היא "מיכלא דמהימנותא"^{פה}. כמו שלמדנו לאחרונה^{פז}, שלשת הרגלים הם כנגד בתי־אחתי־אמי^{פז}, יש משהו יותר מפותח ובוגר בשבועות ובסוכות, אבל התחיה היא דווקא מכח האמונה הפשוטה של "בתי", האמונה של חג המצות (עם בטול

שייכת לח"י אלול^{פא}, יום ההולדת של שני המאורות הגדולים, מורנו הבעל שם טוב וכעבור מז (בטול) שנים אדמו"ר הזקן — שני מאורות אלה באים לתקן את הדעת, להחזיר את החיות לכל עבודת ה'פא.

השלב הראשון אחרי השבירה הכללית בדעת, שרש הנפילה, הוא במדות החדש

והגבורה — מחשבה של אהבה נפולה (מצד החדש) או יראה נפולה (מצד הגבורה). השלב השני, שרש החולי, הוא במדת התפארת — מקום הרפואה^{פב} הנדרשת לחולי. השלב השלישי, שרש המאסר־ההתמכרות, הוא במדות נצח והוד, מדות המוטבע, כשהאדם מתמכר להרגלים רעים ורגליו נתונות בסד החטא.

שלשת השלבים הללו מחברים בין השבירה בכח, בדעת, לשבירה בפועל, ביסוד — פגם הברית, שהוא עיקר השבירה — אז מגיעים למיתה של המלכות, ש"רגליה ירדות מות"^{פג} ולקבורת הניצוצות שנפלו בעולמות התחתונים ב"ע.

אמונה, שבירה ותחיה

כמה שלבים מנינו עד כה? אמונה, "ומום אין בכ" (ברדל"א); פגם הכתר (בפרצופי עתיק ואריך, בעיקר בנה"י שלהם); בטול המוחין (בחו"ב); שבירה כללית, בכח (בדעת); נפילה (בחו"ג); חולי (בתפארת); מאסר (בנו"ה); שבירה בפועל (ביסוד); מיתה (במלכות); קבורה (בעולמות התחתונים ב"ע). מה בא אחרי כל זה? תחית המתים, "וצדיק [שנפל וכו'] באמונתו יחיה"^{פד}

פ נהר שלום סדר כוונת ר"ה (עמ' קנד), בשם מהר"ח פיינסו. ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ט עמ' 195.

פא סה"ש תש"ה עמ' 122. ועוד.

פב עבודת ישראל תחלת פרשת וירא.

פג משל ה,ה.

פד חבקוק ב, ד.

פה ספר יצירה פ"א מ"ז.

פז פלח הרמון שמות ז, א בשם אדה"ז.

פז זח"ג קכח, ב. קלה, ב.

פח דברים רבה ט, ח.

פט ראה זר ח"ב קפג, ב.

צ שיעור ח' ניסן (ח"ג) – נדפס בגליון צופסח – השתא.

צא שה"ש רבה ג, כה. ובכ"מ. וראה הנסמן בשיעור

שבהערה הקודמת.

בלי לחשוב שמדובר בקיום מצוה, רק מתוך נקודת האמונה שלו (שבדרך כלל לא מודעת לו) שמעולם לא נפגמה – ובכך גילוי האמונה הזה, גילוי של שמחה בטהרתה, זוכים לתחיה ולסיכום התהליך:

אמונה – "ומום אין בך"

תענוג־רצון – פגם

חכמה־בינה – בטול

דעת – שבירה בכח

חסד־גבורה – נפילה

תפארת – חולי

נצח־הוד – מאסר

יסוד – שבירה בפועל

מלכות – מיתה

עולמות בי"ע – קבורה

חזרה לאמונה – תחיה

הישות – הרגשת "אנא אמלוך" שהיא מקור כל השבירות – מכח המצה).

בכל החגים יש מצוה לשמח, "מועדים לשמחה", אבל ידוע שבתורה השמחה לא מוזכרת כלל בחג הפסח, היא מוזכרת פעם אחת בחג השבועות^{צב} ושלש פעמים בחג הסוכות^{צג} (3-10 היא תחלת סדרת המשולשים). השמחה של פסח היא שמחה שלא כתובה בתורה, שמחה שהרבי קרא לה "שמחה בטהרתה"^{צד} (כלומר שמחה ללא שום סבה, משום מה אני שמח, גם לא שמחה של מצוה) ואמר שבה תלויה הגאולה. השמחה הזו מופיעה כאשר יהודי עושה מעשה טוב באופן ספונטאני, במודעות טבעית,

צב דברים טז, יא.

צג ויקרא כג, מ; דברים טז, יד-טו.

צד ראה גם שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח.

המשך מעמ' 28 >>>

משה רבינו בגימטריא תריג – וראה להלן בסוד "אהיה אשר אהיה").

יש לומר שה"שם" של גרשם (המצטרף ל"גר" שבו) רומז להתגלות ה' הראשונה של ה' למשה רבינו בסנה, שבה נאמר "אסרה נא וגו'" ופירש"י "אסורה מכאן להתקרב שם", היינו למקום שהסנה בוער באש והסנה איננו אוכל, סוד הקיום הנצחי של עם ישראל (מתוך מסירות נפש של "בוער באש" – מסירות נפש אותה כל כך הוקיר אביכם). על אותו "שם" נאמר "אם אסק שמים שם אתה", היינו ההתקרבות

לה' לשם שמים.

ורמז מפורסם: **משה** עולה 345, ובנו בכורו **גרשם** עולה 543, היפוך הספרות, וכן השם שנתגלה למשה בסנה (לפי בקשתו מאת ה'), השם של יציאת מצרים – לידת־גיוור העם – "**אהיה אשר אהיה**" עולה גם הוא 543, **גרשם**, ללמד שהגר המתגיייר לשם שמים באמת הוא בחי' "אהיה אשר אהיה", "גר שהתגיייר כתינוק שנוולד דמי" (השם "אהיה אשר אהיה" הוא שם הגאולה ושם הלידה, כנודע).

השם המלא אהיה אשר אהיה (שלדעה אחת הוא הנקרא

השם המפורש בכ"מ) נתגלה למשה רבינו דוקא (בעוד לבני ישראל לא נאמר השם המלא, אלא רק "כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם", כדברי רש"י שם) והוא רומז "משה משה" לא פסיק טעמא בגווייהו", פנית ה' אל משה במראה הסנה) ל"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" – "אהיה [בדור הזה] אשר אהיה [בדור הבא]". וכן יקוים אצל אביכם.

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ומכאן ולהבא אך טוב וחסד ימצא אתכם כל הימים.

שיעור

שיעור נשים

שבע הנביאות בפסח ובספירה

קיצור מהלך השיעור

בשביעי של פסח זכו הנשים – בהפתעה – לשיעור קצר לפני תחלת סעודת משיח. שיעור מתוק, שמחדד את **הצד הנשי של חדשי הקיץ** – החל מפסח – מתבונן כיצד **שבע הנביאות הן ה'אושפיות' של פסח**, שההתבוננות בדמותן מלווה אותנו בכל ימי **ספירת העמר**.

שעם האושפיות באים גם הנשים שלהם: שרה עם אברהם, רבקה עם יצחק, רחל ולאה (ובלהה וזלפה) עם יעקב, צפורה עם משה, אלישבע עם אהרן, אסנת עם יוסף ונשות דוד המלך – מיכל בת שאול, אביגיל, שעוד נדבר עליה, בת שבע וכו'. בכתבי האריז"ל כתוב¹ שששת חדשי החרף הם תיקון הדכורא וששת חדשי הקיץ הם תיקון הנקבא (כל ששה חדשים הם כנגד שבעת תיקוני גלגלתא – נושא שצריך ללמוד בפירוט). לכן, כמו שבסוכות, בתחלת חדשי החרף, יש את האושפיות, כך בפסח, בתחלת חדשי הקיץ, מתאים למצוא שבע נשים שהן כנגד שבעת ימי הפסח, וממילא אפשר גם לעשות מהן – בהתכללות שלהן – עוד כוונה לימי ספירת העומר (והן מלוות אותנו בכל חדשי הקיץ, עד לחדש אלול, מזל בתולה, ודוק). לא דווקא

חג שמח. שנוכה לאכול סעודת משיח עם משיח!
נתבונן עכשיו בכוונה לפסח ובכלל לספירת העומר ששייכת במיוחד לנשים:

שבעה אושפיות בסוכות ושבע נשים בפסח

בחג הסוכות מזמינים את האושפיות, והזהר דורש² שעליהם נאמר "בסוכות תשבו שבעת ימים"³, ששבעת האושפיות הם ה"שבעת ימים" שצריך להזמין ולהושיב בסוכה. אנחנו מסבירים⁴

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שביעי של פסח תשפ"ה – כפ"ח.

א זהר ח"ג קג, ב.

ב ויקרא כג, מב.

ג ראה לדוגמה שיעור 'פרצוף החגים' ג' טבת תשע"ז (וראה גם שיחתן של עבדי אבות – היילפרין – מדור הבעל שם טוב עמ' כב, כפי שמסר בשמו רבי אברהם-שמעון מז'עליחוב).

ד ראה ספר הליקוטים ויצא סימן כט, ובכ"מ.

אחד היעודים

של ימות המשיח
הוא "אשפוך
את רוחי על כל
בשר ונבאו בניכם
ובנותיכם" – כל
מי שכאן, ובכלל
כל נשות ישראל –
תתחלנה להנבא

שבע הנביאות

אנחנו בזמן של
סעודת משיח, ואחד
היעודים של ימות המשיח
הוא "אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם
ובנותיכם"^ה – כל מי שכאן, ובכלל כל נשות
ישראל – תתחלנה להנבא. חדשי החרף הם
חדשים של עבודה מאומצת מלמטה (בחרף,
כאשר קר, עלינו לחמם
את הבית ואת עצמנו
בחום החיים, גם בגשמיות
גם ברוחניות) וחדשי הקיץ
הם חדשים של השראה
אלקית מלמעלה (החום
בא מלמעלה, מ"אלהים
חיים"). הנבואה שה'
ישפוך על כל בשר היא
גילוי-מתנה מלמעלה,
בסדר של "דודי לי ואני
לו"^ו ששייך לחדש ניסן^ז.

כאשר

משתחררים
מעבודת הפרך
(פה־רך דקליפה)
ומתפשטים
מבגדי הגלות
הפה־סח בדברי
נבואה

יציאת מצרים וביום טוב אחרון, שביעי של פסח,
בשירה שהיא מעין נבואה – ועד לנבואה לה
זכו כל בני ישראל בקריעת ים סוף, "ראתה
שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים"^ח (בדגש
על השפחה־האשה דווקא^ט). כאשר משתחררים
מעבודת הפרך (פה־רך דקליפה^י) ומתפשטים
מבגדי הגלות (כמו הנביאים, שבעת הנבואה
התפשטו מלבושיהם^{יא}, לבושי עלמא דשקרא,
הנחות העולם הזה^{יב}) הפה־סח בדברי נבואה.

מי הן שבע הנביאות?

הראשונה היא שרה אמנו – כמובן לכל
האמהות היתה רוח הקדש, אבל חז"ל לא מונים
אותן בתוך הנביאות, אלא רק את שרה. שרה
אמרה לאברהם "גרש האמה הזאת ואת בנה
גו"^{יג}, וה' אמר לאברהם "כל אשר תאמר אליך
שרה שמע בקלה"^{יד}, ופרשו חז"ל בקול רוח
הקדש שלה, ללמד ששרה היתה גדולה מאברהם
בנביאות^{טו}.

אחריה באה מרים, שהיום קראנו בתורה על
השירה שלה עם נשות ישראל. כתוב^{טז} שבמובן
מסוים השירה שלה עם הנשים היא אפילו יותר
גבוהה מהשירה של משה עם האנשים – אצל

י רש"י שמות טו, ב (מהמכילתא).

יא ורמז נוסף: סח (פה־סח) עולה נביאה.

יב סוטה יא, ב.

יג ראה שמואל א יט, כד.

יד ראה ד"ה "באתי לגני" תש"י.

טו בראשית כא, י. "גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא
יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק" עולה 3018, ו"פ
גרש" (היינו צירופי "גרש", כולל גשר ורגש) – הכל בסימן
"גרש", סוד "מינה [אמא, שרה] דינין מתערין" (ראה זהר
ח"א קנא, א. ובכ"מ) שאצל שרה אמנו היינו דינים מתוקנים,
דין אמת בגימטריא שרה (וכן ממוצע כל אות בשבע אותיות
שרה אמנו הוא אלהים, מדת הדין)! גרש עולה "אברם הוא
אברהם" (דברי הימים א, כז) – ישמעאל נולד בהיותו
אברם, אך כעת, לאחר ברית מילה ולידת יצחק הנו אברהם,
ומי שמבינה, בבינה יתרה שלה, ברוח הקדש שלה, מהי
המשמעות והמהות החדשה של אברהם היא שרה דווקא,
וד"ל.

טז שם כא, יב.

יז שמות רבה א, א; תנחומא שמות א. רש"י עה"פ הנ"ל.

יח ראה גם שיעור י"ג שבת תשע"ג.

ה יואל ג, א.

ו שה"ש טז.

ז ד"ה "דודי לי ואני לו" תרכ"ז (עפ"י רש"י על הפסוקים),
אני לדודי ודודי לי" תרל"ג (ובריכו מקומות במאמרי הרבי
מהר"ש), "אני לדודי ודודי לי" תרד"ע (המשך בשעה
שהקדימו תער"ב ח"א עמ' תרכו) ועוד. ראה גם מעין גנים
ח"ג מאמר "הדילוג לגאולה" (עמ' קסז), ובכ"ד.

ח מגילה יד, א.

ט דרושי הארזי"ל לפסח (בשעה"כ ובפע"ח).

הנשיא־המלך קרוב לחטא, ו"אשרי הדור" שהוא מודה על חטאיו, כמו דוד המלך, ומביא קרבתן לכפרה, אך עוד יותר אשרי אותו מלך שזכה לאשה כשרה כאביגיל השומרת עליו לכתחילה מלחטוא

עד אין סוף. זו לא ההלכה^{כה}, אבל רואים שהיא הדוגמה לאשה הטובה של המלך, ששומרת אותו מחטא (על המלך כתוב "אשר נשיא יחטא"^{כו} – הנשיא־המלך קרוב לחטא, ו"אשרי הדור"^{כז} שהוא מודה על חטאיו, כמו דוד המלך^{כח}, ומביא קרבתן לכפרה, אך עוד יותר אשרי אותו מלך שזכה לאשה כשרה כאביגיל השומרת עליו לכתחילה מלחטוא).

הששית היא נביאה פחות מפורסמת, שהתנבאה בזמן של ירמיהו – חולדה הנביאה.

השביעית, האחרונה חביבה, היא אסתר המלכה. בשבעת הימים של חג הפסח אנחנו עכשיו ביום של אסתר. יש מצוה "למסמך גאולה לגאולה"^{כט} ואסתר מקשרת את פורים לפסח. פורים הוא חג של השגחה פרטית נסתרת ("ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"^ל, המקור של "אסתר מן התורה"^{לא}) ופסח הוא חג של נסים גלויים ו"למסמך גאולה לגאולה" היינו לראות בצורה גלויה את נסי ההשגחה הפרטית. יש לנו רמז ידוע, מהיסודות אצלנו^{לב}, שהשמות של שבע הנביאות – **שרה מרים דבורה חנה אביגיל חלדה אסתר^{לג}** – עולה "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"^{לד} (ג"פ

הנשים יש גם תפים ומחולות^ט. חז"ל מדגישים^כ שהנבואה של מרים בהיותה "אחות אהרן"^{כא}, לפני שמשו רבינו נולד, כשהיא התנבאה שאמה עתידה להוליד בן שיושיע את ישראל.

השלישית היא דבורה, שהשירה שלה היא ההפטרה של שירת הים בפרשת בשלח ואמרנו אותה בעשר השירות שאומרים בתיקון ליל שביעי של פסח.

הרביעית היא חנה, אמה של שמואל הנביא (ששקול כנגד משה ואהרן^{כב}), שהתפללה עליו במסירות נפש, "והיא מרת נפש ותתפלל על הוי' ובכה תבכה"^{כג}.

החמישית היא אביגיל. היא היתה אשתו של נבל הכרמלי והצילה את דוד המלך מלבוא בחטא ולהרוג אותו. היא גם התנבאה שיהיה לו את חטא בת שבע, ואמרה לו ש'מספיק לך חטא אחד...'. את אביגיל מביאים בתור דוגמה לאשה הכי טובה, שמתאימה למלך ישראל. יש כמה דעות^{כד} כמה נשים מותר למלך לשאת, ואחת הדעות שאסור לו להרבות מעל 18 נשים מהחשש שיסירו את לבבו, אבל אם מדובר בנשים טובות כמו אביגיל הוא יכול להרבות

כה הלכות מלכים ומלחמות פ"ג ה"ב.

כו ויקרא ד, כב.

כז רש"י שם (עפ"י המדרש).

כח שמואל"ב יב, יג.

כט מגילה ו, ב.

ל דברים לא, יח.

לא חולין קלט, ב.

לב ראה לדוגמה **מעין גנים** ח"ד עמ' קפא; **עמודיה שבעה** דברים עמ' ק"קא; שיעור מוצאי פסח שני תשע"ד.

לג הראש־תוך־סוף של כל השמות הם **שִׁיר**, אותיות **שרה** – שרה הראשונה כוללת את כל הנביאות (ובפרט "נעוץ סופן בתחלתן", אסתר בשרה, כדרשת רבי עקיבא בבראשית רבה נח, ג שאסתר ראתה למלוך על 127 מדינה כנגד 127 השנים של שרה).

לד תהלים קיט, יח.

ט שמות טו, כ. בהקבלת י הוללים של פרק קנ בתהלים לעשר הספירות (פרדס רמונים ש"ב פ"ה) "הללוהו בתף ומחול" הוא כנגד הנצח – סוד "למנצח", נעמדות בימין נצח" (תהלים טז, יא) – ראשית בנין פרצוף הנוקבא (מח החכמה דנוקבא), והוא עיקר שירת הנצחון. לפי זה יש לומר ששירת משה ובני ישראל היא בעיקר על הנס של "הפך לים ליבשה" (תהלים סו, ו) ו"ויעברו וגו'" (נחמיה ט, יא) אך השירה של הנשים היא בעיקר על הנצחון (כמו שירת הנשים לדוד אחרי נצחונן על גלית), שהוא העיקר, וד"ל.

כ סוטה יג, א.

כא שמות טו, יב.

כב ברכות לא, ב.

כג שמואל"א א, י.

כד סנהדרין כא, א.

שבע הנשים

מקבילות גם לימי
הפסח ואחר כך
גם לכל התכללות
שבע הספירות ב'
מט ימי הספירה

תריג העולה תשובה-
תורה-תפלה וגם השראת
השכינה בישראל וכו').

הקבלות הנביאות לשבע המדות

שבע הנביאות

מקבילות, כסדרן לפי הדורות, לשבע מדות
הלב^{לה}:

שרה, אשתו של אברהם, היא החסד.
מרים, על שם המרירות^{לו}, היא הגבורה.
דבורה היא התפארת, וברגישותה לתפארת
היא אומרת לברק "הֲלֹךְ אֵלַי עִמָּךְ אֶפְסָ כִּי לֹא
תִהְיֶה תִפְאָרְתְּךָ עַל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָתָּה הוֹלֵךְ כִּי בְּיַד
אִשָּׁה יִמָּדֵךְ הוּא" אֶת סִסְרָא^{לז} (וכך בסוף היא
הראשונה העיקרית בשירת השירה המפוארת^{לח}).
חנה, שיוולדת את שמואל שאומר "וגם נצח
ישראל לא ישקר"^{לט}, מתקן את מדת הנצח^מ,
היא כנגד הנצח.

אביגיל היא כנגד ההוד^{מא} (חז"ל אומרים^{מב}
שהיא גלתה את שוקה ודוד הלך לאורה כמה
פרסאות – השוק הוא ההוד^{מג}).

חולדה היא כנגד היסוד, סוד "עקרת הבית"
(כדלקמן), והיא אשת שלם שומר הבגדים^{מד},

לה אם כל חי (לרמ"ע מפאנו) ח"ב סימן א; ביאורי אגדות
(הגר"א) על מגילה יד, א. ראה גם שיעור ח' תמוז תשע"ה
ובכ"ד.

לו ברייתא דסדר עולם רבה פ"ג.

לז שופטים ד, ט.

לח החותמת גם בהתפארות דקליפה של אם סיסרא
ב"שֶׁלֶל אֶבְעִים לְסִסְרָא שֶׁלֶל אֶבְעִים וְקָמָה צָבָה וְקָמְתִים
לְצִאֲרֵי שֶׁלֶל" (שם ה, ל).

לט שמואל"א טו, כט.

מ שער הפסוקים ריש שמואל.

מא וראה גם לקמן הערה עב.

מב מגילה יד, ב.

מג ובהמשך, כאשר דוד שולח לקחתה לו לאשה, היא
אומרת "הנה אמתך לשפחה לרחץ רגלי עבדי אדני"
(שמואל"א כה, מב), רגל שהיא בבחינת הוד.

מד מלכים"ב כב, יד; דהי"ב לד, כב. "שומר הבגדים"
הוא שומר הברית מכל בנייה (וראה לקו"מ כט ששמירת
הברית היא בסוד "בכל עת יהיו בגדיך לבנים").

לשון שלום השייך ליסוד^{מה} (שלום עולה ח"פ
חלדה).

אסתר המלכה – שעל הנבואה שלה כתוב
"ותלבש אסתר מלכות"^{מו} – היא, כמובן, כנגד
המלכות.

ממילא, שוב, שבע הנשים מקבילות גם לימי
הפסח (כאשר עמן מגיעים בעליהן – אברהם עם
שרה, כלב עם מרים, לפידות עם דבורה, אלקנה
עם חנה, דוד עם אביגיל, שלם עם חלדה, ומרדכי
עם אסתר – כמו הנשים עם האושפזין בסוכות)
ואחר כך גם לכל התכללות שבע הספירות ב'-מט
ימי הספירה. לפי ההקבלה לימות הספירה, כל
השבוע של פסח – החג עליו נאמר "זִכְרֹתֵי לֶךְ
חֶסֶד וְעֹרִיף אֶהְבֵּת פְּלוּלֵתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְמִדְבָּר
בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה"^{מז} – הוא שבוע של התכללות
הנביאות בתוך שרה, אשת "אברהם אהבי"^{מח},
איש החסד ("חסד לאברהם"^{מט}). סעודת משיח
נתקנה בחו"ל באחרון של פסח, יום המלכות
שבחסד, אסתר שבשרה^נ.

שבע הנביאות בפסח

איך יודעים שבאמת יש קשר מיוחד של שבע
הנביאות לפסח (מעבר לקשר הכללי של הנבואה
לפה-סח של פסח, כנ"ל)?

שרה אמנו היא הראשונה שאופה בתורה
מצות. כאשר באים שלשת המלאכים אברהם
אומר לשרה "לושי ועשי גֻּגוֹת"^{נא} וכתוב שזה
היה בפסח^{נב} והעגות שהיא אפתה היו "גֻּגוֹת
מצות"^{נג} (המלה "מצות" מפורשת לראשונה

מה זרה ח"ג קטן, א; רעג, ב; זרה חדש (מרגליות) לב, ב.

מו אסתר ה, א.

מז ירמיה ב, ב.

מח ישעיה מא, ח.

מט מיכה ז, כ.

נ וראה הערה לג – והנסמן שם – על הקשר המיוחד של
שרה ואסתר (ובכלל על התכללות כל הנביאות בשרה).

נא בראשית יח, ו.

נב בראשית רבה מח, יב.

נג שמות יב, לט.

חנה מולידה את

כל הבנים, ואוהבת אותם בשובה בלי להתחשב אם הבן הוא חכם, רשע, תם או שאינו יודע לשאול (ובעצם היא רואה שכל אחד חכם וצדיק – וזו האמת!)

בנים דברה תורה^ט. חנה מולידה את כל הבנים, ואוהבת אותם בשובה בלי להתחשב אם הבן הוא חכם, רשע, תם או שאינו יודע לשאול (ובעצם היא רואה שכל אחד חכם וצדיק – וזו האמת!). אביגיל שומרת את דוד מלחטוא וגם מלך המשיח צריך אשה טובה שתשמור אותו מלחטוא – לא פשוט להיות משיח.... כתוב "שמור" לנוקבא^{סא}. האשה הטובה יודעת לשמור את האיש^{סב} – מה שהוא לא יודע לעשות בעצמו. בפסח יש מצות "ושמרתם את המצות"^{סג}, שלא להחמיץ (ומכאן לומדים לשמור לא להחמיץ את כל המצוות^{סד}), וכל השמירות וההידורים בפסח הם שמירות שמסורות בידיה של האשה הכשרה כאביגיל. עיקר השמירה של האשה על האיש היא מישות-חמץ, כללות ענין "עזר כנגדו"^{סה}, "זכה [בהזדככות מן הישות על ידי בטול ושפלות, מדת המצה] 'עזר', לא זכה [והוא נגוע בישות, חמץ] 'כנגדו' להלחם בו [לבטשו ולבטל את

ס נוסח הגדה של פסח, מגיד.

סא זהר ח"א מח, ב.

סב יש גם שמירה של האיש על האשה, כדרשת "וכבשה" חסר וי"ו ללמדך שהזכר כובש את הנקבה שלא תהא יצאנית" (בראשית א, כח וברש"י), אך המדובר הוא באשה בקטנות, בבחינת בת (כדוגמת דינה שהיתה יצאנית טרם שנשאה, ובחטא יעקב שמנע אותה מלהחזיר בתשובה את אחיו ארע לה מה שארע), אך כאן מדובר באשה בגדלות, בבחינת אם, כאשר עיקר השמירה הוא ממקיפין דאמא (ע"ח שמ"ב פי"ג), ו"בינה [אמא] עד הוד [אביגיל] אתפשטת" (ע"ח שער הכללים פ"ד ובכ"ד עפ"י הקדמת תקו"ז), וד"ל.

סג שמות יב, יז.

סד ע"פ מכילתא על אתר (וראה רש"י יומא לג, א בד"ה "אין מעבירין").

סה בראשית ב, יח.

מיד בהמשך^{נד}, כאשר המלאכים ממשיכים לסדום ולוט אופה להם מצות – לוט הוא אחיה של שרה^{נה} וממנה הוא למד לאפות מצות....).

כמו שהזכרנו, על מרים כתוב בפירוש שהיא נקראת כך על שם מרירות השעבוד, וממילא היא שייכת למרור בליל הסדר.

אם שרה היא המצות ומרים היא המרור, מתבקש להמשיך את ההתבוננות:

דבורה, על שם הדיבור, שייכת לעוד מצוה העיקרית של הפסח – "והגדת לבנך"^{נו}, המצוה לספר ביציאת מצרים בדיבור בליל הסדר.

חנה התפללה על בנים. על תפלת חנה כתוב "ותתפלל על הוי' ובכה תבכה"^{נא} – התפלה שלה על בנים מגיעה למעלה משם הוי'. יש שני פסוקים של

"על הוי'" – "ותתפלל חנה על הוי'" ו"אז תתענג על הוי'"^{נב} (לגבי ענג שבת, שאנחנו נמצאים בתוכה). כתוב^{נט} שה"על הוי'" של חנה מגיע אפילו יותר גבוה מה"על הוי'" של ענג שבת – "על הוי'" של שבת מגיע לתענוג שבפנימיות הכתר, אבל "ותתפלל על הוי'" של חנה מגיע לאמונה שלמעלה מהתענוג. אמונה בגימטריא **בנים**. בכח התפלה שלה חנה ילדה את שמואל, ששקול כנגד משה ואהרן, וזכתה גם לעוד בנים. איך קשורים הבנים לליל הסדר? "כנגד ארבעה

נד בראשית יט, ג.

נה שם יא כדכט. וראה סנהדרין סט, ב.

נו שמות יג, ח.

נד שמואל"א, י.

נח ישעיה נח, יד.

נט לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, א. וראה שיעור ליל שבת שובה ע"ט ובכ"ד.

שמחת האשה

שומרת על
שפלות האיש,
בסוד יחוד
השפלות
והשמחה

על האיש להעריך

את אשתו ולהכיר
לה טובה על
מסירות נפשה
לנקות את הבית
לפסח, עד שלא
יראה ולא ימצא
משהו חמץ

ישותו^{טו}]. בזכות השמירה של אביגיל זוכים ל"ליל שְׁמֵרִים... שְׁמֵרִים לכל בני ישראל לְדֹרֹתָם"^{טז}, לילה "משומר ובא מן המזיקים"^{טח} (מקליפת הישות-החמץ, מקור כל המזיקים) ושמור לגאולה לעתיד לבוא (גאולת המשיח, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"^{טט}, שלכן "זמן חרותנו" בכלל הוא חג של משיח, ובפרט סעודת משיח בסיום החג). אביגיל מגלה בשמה גם את כח השמירה שלה – הגיל-השמחה^ע (אביגיל, אבי לשון רצון^{עא} וגיל במובן של שמחה, 'אני רוצה להיות בשמחה תמיד, בכל מצב') – כאשר שמחת האשה שומרת על שפלות האיש, בסוד יחוד השפלות והשמחה (גם את קשיי נישואיה לנבל הכרמלי

שרדה אביגיל רק בזכות שמחתה, מתוך בטחון בה' שירחם עליה ויושיע אותה^{עב}). שמחת

סו רש"י שם. וראה באורך הקדמת **שכינה ביניהם** הערה א.

סז שמות יב, מב.

סח רש"י ע"פ (עפ"י ר"ה יא, ב).

סט מיכה ז, טו.

ע השמחה היא פנימיות הבינה, מקור מקיפי השמירה, כנ"ל הערה סב.

עא ראה ישעיה א, יט ובמצודות שם (ובכ"ד בחסידות). עב דבורה מספרת את נס יציאת מצרים ("והגדת") וחנה מתמקדת בארבעת הבנים ("לבנך") אבל אביגיל מקיימת חווה בעצמה את יציאת מצרים בכל דור ודור (לשון דירה, דירת אשה אצל בעלה), יציאה מעבודות לחרות, ביציאתה מנבל לדוד – העלאת הרעיה (שבתחלה היה לה רע מאד, אך עדיין שמרה על השמחה הגיל שלה, כמבואר בפנים) לדוד, דוד המלך. זו עליה מ"הודי נהפך עליו" (דניאל י, ח), "כל היום דוה" (איכה א, יג) של האשה, ל"הוד והדר" (תהלים כא, ו. ובכ"מ), "הוד מלכות" (דניאל יא, כא; דברי הימים א, כה) בהיותה אשת מלך – עליה

אביגיל היא שמחה משיחית, בסוד "גילי מאד בת ציון... הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ולכב על חמור [כאביגיל הרוכבת על חמור לקראת מלכה דוד^{עג}, וד"ל] וגו'"^{עד}.

מהי החולדה? במסכת פסחים יש דין של "גרה חולדה" – החולדה יודעת לחטט בחורים ובסדקים ולבער משם את כל החמץ (אנחנו שורפים חמץ, כדעת רבי יהודה^{עה}, אבל יש דין של ביעור שהוא פשוט לאכול את החמץ^{עו}, שלא ישאר חמץ – והיינו עיקר הביעור שהיה לנו השנה, בה ערב פסח חל להיות בשבת, שצריכים לבער, לאכול עד גמירא, את כל הפיתות שהותירו לסעודות שבת – וכך החולדה מבערת^{עז}). האשה היא "עקרת הבית"^{עח} (שנדרש בחז"ל "כחולדה הגרה בעיקרי בתים"^{עט}), וכל הנקיונות לפסח בחורים ובסדקים שייכים לנבואה חולדה, וממילא גם מצות בדיקה וביעור חמץ, "תשביתו שאר מבתיכם", מצות עשה דאורייתא, שייכת לחולדה הנביאה (כאשר על האיש להעריך את אשתו ולהכיר לה טובה על מסירות נפשה לנקות את הבית לפסח, עד שלא יראה ולא ימצא משהו חמץ, ובשכר זאת לשלם את שכרה – בסוד שלם, בעלה של חולדה, "שמר הבגדים", המשלם שכר – בבגד יפה^{פו} ונעלים חדשות^{פא} לחג, שיתקיים בה "מה יפו פעמך [פעמי שלשת הרגלים] בנעלים בת נדיב [בתו]

עליה יש להודות ולהלל, עיקר כח ההוד להודות על היציאה ממצרים, ודוק.

עג שמואל א, כה, כ.

עד זכריה ט, ט.

עה פסחים כז, ע"ב.

עו רמב"ם הלכות חמץ ומצה פ"א ה"א.

עז ורמז: **חלדה** עולה **בטול** ("מבטלו בלבם ודיו"), פנימיות החכמה (בגימטריא **הנביאה**), כאשר "סוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א" (ע"ח של"א פ"ג. ובכ"מ), מקום חולדה בשבע הנביאות, כנ"ל.

עח תהלים קיג, ט.

עט חולין כ, ע"ב; פסחים קיח, ב.

פ פסחים קט, א; רמב"ם הלכות שביתת יו"ט פ"ו ה"ח; שו"ע או"ח ס' תקטס ס"ב.

פא ע"פ כתובות פ"ה מ"ח (וראה שם בגמרא סה, ב).

שוב, כל זה הכנה ליעוד המשיחי של "ונבאו בנים ובנותיכם", ששייך במיוחד לנשים.

ולסיכום:

גבורה	חסד
מרים	שרה
מרור	מצות
תפארת	
דבורה	
"והגדת לבנך"	
הוד	נצח
אביגיל	חנה
"ושמרתם את המצות",	ארבעה בנים
"ליל שמרים"	
יסוד	
חלדה	
"תשביתו שאר"	
מלכות	
אסתר	
ארבע כוסות	

של אברהם אבינו^{פב} שנקרא 'נדיב'^{פג}, ולו שייך חג הפסח^{פד}, וד"ל).

מה עוד לא אמרנו? משתה היין של פסח – מצות ארבע כוסות של ליל הסדר (וגם בימי החג צריך לשתות מדין שמחה^{פה}) וארבע הכוסות של סעודת משיח. היין שייך כמובן לאסתר המלכה, שעשתה משתה יין. המשתה הראשון שלה היה ביום טוב הראשון^{פו} וכעת אמרנו שהיום של אסתר הוא היום האחרון, "נעוץ תחלתן בסופן"^{פז}.

פב "בת היתה לו לאברהם אבינו ויבכל שמה" (בבא בתרא קמא, א. וראה שהש"ר ז, ה), שנאמר אחרי הסתלקות שרה אמנו – מיד כאשר מסתלקת שרה, שבבחינת "אמי" ביחס לאברהם (שעל כן נאמר לו "שמע בקלה", כנ"ל), היא חוזרת (ומתגלגלת ברבקה בת השלש, "ויבאה יצחק האהלה [והנה היא] שרה אמו") בבחינת "בת ציון" שלמעלה מ"אמי", הבת שמתגלה בימות המשיח (ראה תו"א חנוכה ד"ה "רני ושמחי בת ציון"). והוא סוד דעת רבי יהושע ש"בניסן עתידין להגאל" (ראש השנה יא, ב), "חנם נמכרתם ולא בכסף [דאברהם] תגאלו" (ישעיה נב, ג), אלא רק ב"מה יפו פעמים בנעלים בת נדיב", וד"ל.

פג סוכה מט, ב.

פד שה"ש ז, ב.

פה שו"ע אדה"ז או"ח תקכט, וז.

פו מג"א או"ח תצ"ה"א, בשם השל"ה.

פז ספר יצירה פ"א מ"ז.

לקבלת התבוננות יומית נשית לספירת העומר, בעקבות הכוונה החדשה של השיעור, מאת אורה רבקה יניגורט, מנהלת ביה"ס "יעלת חן": שלחו בקשה ל-055-5565934 או בדוא"ל sachnashim@gmail.com.

פרקי אבות

פרק א משנה א

מתונים בדין

בתחילת ספר דברים, בהוראה הראשונה של משה רבינו בענין המשפט: "וְאָצוּהָ אֶת שְׁפָטֶיכֶם בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר שְׁמַע בֵּין אַחֲיֶיכֶם וּשְׁפָטֶם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ", ומפורש בספרי "ואצוה את שפטיכם בעת ההיא לאמר שמע בין אחיכם ושפטם צדק, אמרתי להם היו מתונים בדין שאם בא דין לפניך פעם שנים ושלוש אל תאמר כבר בא דין זה לפני ושניתיו ושלתיו אלא היו מתונים בדין וכך היו אנשי כנסת הגדולה אומרים היו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה".

זהו ענינו של ספר דברים, "משנה תורה", לשנות-לחזור על הדברים פעם נוספת, כאשר ספר דברים עצמו הוא 'ממוצע' בין תורה שבכתב ("משה קבל תורה מסיני") לתורה שבעל פה (שהרי את ספר דברים אומר "משה מפי עצמו"^ה).

חתינות ואמונה

מתינות היא מלשון אמונה, "חדשים לבקרים רבה אמונתך"^א – אמונה חדשה ומחודשת בהתחדשות דברי התורה עצמם בכל יום ורגע, "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"^ב, אין תורת היום כתורת אתמול. לכן בכל פעם שאותו הדין חוזר (לכאורה) על עצמו, צריך להתייחס אליו בחיות

מִשֶּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינִי, וּמִסֶּרָה לַיהוָה, וַיְהִי־שֶׁעַ לְזִמְנִים, וְזִמְנִים לְנִבְיָאִים, וְנִבְיָאִים מִסֶּרָה לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, הוּא מֵתוֹנִים בְּדִין, וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הֶרְבֵּה, וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה.

לאחר שפסקה הנבואה, בתחילת ימי הבית השני, התגלתה התורה שבעל פה במלוא תפארתה על ידי אנשי כנסת הגדולה, אך הכל גנוז בתורה שקיבל משה בסיני. ההוראה הראשונה של התורה שבעל פה היא "הוּא מֵתוֹנִים בְּדִין", והנה "משה קבל תורה מסיני" = הוּא מֵתוֹנִים בְּדִין הוּא מֵתוֹנִים בְּדִין (סוד "שלם וחצי", תורה מסיני היא השלמות האלקית ותורה שבעל פה היא ה'חצי' האנושי), זו עניינה של המתינות לחזור פעם נוספת, "מתון מתון"^א.

משה קבל תורה מסיני = טוב פעמים עד, משה נקרא טוב ו"אין טוב אלא תורה"^ב (ועל קבלת התורה נאמר "יבוא טוב [משה] ויקבל טוב [תורה]"^ג). הוּא מֵתוֹנִים בְּדִין = טוב פעמים לז, והמלה הראשונה הוּא = טוב.

הציווי לשופטים

מקור אחד להוראה "הוּא מֵתוֹנִים בְּדִין" הוא

נִעְרָךְ ע"י יוֹסֵף פֶּלֶא, מִתּוֹךְ 'שִׁעְשׁוּעִים יוֹם יוֹם' פֶּרֶשֶׁת דְּבָרִים.
א בְּרֻכּוֹת כ, א.
ב אֲבוֹת, ג.
ג מִנְחֹת נג, ב.

ד דְּבָרִים א, טז.
ה מְגִלָּה לא, ב.
ו אִיכָה ג, כג.
ז רש"י דְּבָרִים כו, טז.

יג זהר ח"א קנא, א. ע"ח שי"ג פ"ח.

"זוספרתם"

פניני ספירת העומר

פרט וכלל בספירת העומר

הימים הם הפרטים והשבועות הם הכללים. המצוה לממני יומי היינו לספור כל פרט בפני עצמו, ואילו המצוה לממני שבועי היינו להדגיש את הספירה של הכללים, "שבע שבתות תמימות תהיינה".

לפי זה, שלש השיטות הנ"ל בהלכה הן שלש שיטות במהות הספירה: האם העיקר הוא הפרט ("היום שמונה ימים"); העיקר הוא הכלל ("היום שבע אחד ויום אחד"); או שיש לכלול את שניהם, בהקדם הפרט לכלל ("היום שמונה ימים שהם שבע אחד ויום אחד"). "אלו ואלו דברי אלקים חיים", ולשלש השיטות יש שרש בפנימיות, ורמז מובהק: **ספירת העמר = ספירה ספירה ספירה** — שלש ספירות כאחת.

שלשה קוים

בפנימיות, עולם התיקון הוא 'שלשה קוים', קו ימין, קו שמאל וקו אמצעי. וכן בעיקרי המדות, חסד (ימין), גבורה (שמאל) ותפארת (אמצע). קו ימין, החסד, הוא סוד הכלל; קו שמאל, הגבורה, הוא סוד הפרט (הגבורה מחלקת ומפרטת); והקו האמצעי, התפארת, הוא פרט וכלל כאחד (תפארת של שילוב גוונים כאחד).

בספירת העומר סופרים ימים ושבועות, "מצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי"^א. ספירת הימים כתובה בפרשת אמור "וּסְפַרְתֶּם לְכֶם מִמִּחְרַת הַשָּׁבָת... עַד מִמִּחְרַת הַשָּׁבָת הַשְּׂבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם"^ב. וספירת השבועות בפרשת ראה "שְׁבַעַה שָׁבָעַת תִּסְפֹּר לָךְ מִהַחֵל חֲדָשׁ בְּקָמָה תֵּחַל לִסְפֹּר שְׁבַעַה שְׁבָעוֹת"^ג. אכן, ספירת הימים והשבועות היא מצוה אחת בתרי"ג מצוות^ד.

שלש שיטות בהלכה

למעשה, יש שלש שיטות עיקריות^ה כיצד לספור בימים שאינם משלימים לשבועות שלמים, כמו למשל ביום השמיני: יש אומרים למנות ימים בלא שבועות ("היום שמונה ימים לעומר" בלבד); יש אומרים למנות שבועות בלא מנין הימים הכולל ("היום שבע אחד ויום אחד לעומר"); ויש מונים ימים ושבועות ("היום שמונה ימים שהם שבע אחד ויום אחד לעומר") וכן נפסקה ההלכה^ו.

נערך ע"י יוסף פלאי, מרשימת הרב ניסן תשפ"ה.

א חגיגה יז, ב. מנחות סו, א.

ב ויקרא כג, טו. טז.

ג דברים טז, ט.

ד ספר המצוות לרמב"ם מ"ע קסא, ע"ו. ש.

ה ראה טור או"ח תפט בשם אבי העזרי. שו"ע אדה"ז שם ס"ו.

ו "וכן נתפשט המנהג בכל תפוצות ישראל ואין לשנות", שו"ע אדה"ז שם. אלא שבסידור האר"י הנסח הוא "היום

שמונה ימים לעומר שהם שבע אחד ויום אחד" (וכן מנהג נוסחי הספרדים היום), נמצא שהעיקר הוא המצוה לממני יומי, אך בנוסח האר"י של אדה"ז אומרים "היום שמונה ימים שהם שבע אחד ויום אחד לעומר" (וכן מנהג קהילות אשכנז), ודוק.

המשך מעמ' 23 <<<

מ
ת ו
נ י ם
ב ד י ן

פינות המשולש עם הנקודה האמצעית

הסיפור החסידי

רבי מנחם מענדל מויטבסק | אתה הראת

רבי מנחם מענדל מויטבסק נולד בשנת ת"צ בערך, לאביו רבי משה שהיה מתלמידי הבעש"ט. בגיל צעיר ביותר כבר היה לתלמידו של המגיד ממעזריטש, שטיפחו לתורה ולעבודת ה' ואף נסע עמו אל הבעל שם טוב הקדוש. לאחר פטירתו של המגיד חזר לויטבסק והשתקע בהורודוק הסמוכה, וריכז סביבו אלפי חסידים שבתוכם מן הגדולים שבתלמידי המגיד. בחודש אדר תקל"ז עלה רמ"מ לארץ ישראל בראש קבוצת חסידים בת שלוש מאות איש. הם הגיעו לארץ בה' אלול תקל"ז, התיישבו בתחילה בפקיעין ולאחר מכן עברו לצפת. בשל רדיפות ערבים ותורכים בעיר, וכן מאחר שנדחו מהקהילה הקיימת, עברו לעיר טבריה. ביום שני, ר"ח אייר תקמ"ח צווה לאלו שעמדו לידו לצאת מהחדר "כי הנה ה' נצב עלי", וכעבור שעה נפטר בהשאירו את בנו יחידו ר' משה. נקבר בבית העלמין הישן בטבריה בחלקת תלמידי הבעש"ט.

להרצות את טענותיהם. פתחו הגבאים וטענו שעל פי החוזה המוסכם עם הרב, יש לחייב אותו להגיע לבית הכנסת ולומר את פסוקי "אתה הראת". פונה אדמו"ר הזקן לנתבע, ר' מענדל, ושואל אותו, "ומה תשובתכם על התביעה?". ענה ר' מענדל: למדתי את הפסוק "אתה הראת" ומצאתי עליו מאה פירושים, מאה דרגות ב"אתה הראת"... ולא הגעתי בנפשי לכל מאה הפירושים, ואני מרגיש כי אם אומר את הפסוק "אתה הראת" סתם כך, זה לא יהיה אמיתי". פסק אדמו"ר הזקן לר' מענדל: "הפסדתם בדין. אם תמצי לומר מצד סברא שכלית הגיונית, ואם תמצי לומר מצד מעשה שהיה".

והמשיך אדמו"ר הזקן בסיפור: מעשה בזוג יהודים זקנים שגרו בתחתית ההר וכל אימת שהיו יורדים גשמים ושלגים, ביתם היה נשטף ומתמלא בבוץ, מים ושלג. החיים הרטובים היו קשים מנשוא, עד שבני הזוג הרגישו כי אין ברירה ויש לעשות מעשה, והחליטו להרים את ביתם לראש ההר ולהימנע מהסבל המיותר. כך עשו, ולאט לאט הצליחו להעלות את הבית מטרים ספורים, וכך המשיכו והתקדמו לאט לאט.

פעם, באמצע העבודה, הרים הבעל את ראשו

רבי מנחם מענדל מויטבסק, מגדולי תלמידי המגיד, שימש כרב בעיירה הורודוק. כאשר הגיע חג שמחת תורה, והמתפללים המתינו שהרב יבוא לומר את פסוקי "אתה הראת", בושש הרב לבוא.. נגשו המתפללים לאדמו"ר הזקן שנכח בבית הכנסת (למרות שעדיין לא היה רבי, הכירו בגדלותו וצדקותו), והתלוננו בפניו כי רבם לא ממלא את חובותיו לקהילה ואינו בא לבית הכנסת לומר את פסוקי "אתה הראת". ענה להם אדמו"ר הזקן כי מאחר שיש להם טענה כלפיו, עליהם לתבוע אותו בדין תורה — והוא אף הסכים לשמש כדיין בתביעתם.

נכנסו אנשי העיר לרבי מנחם מענדל, ואמרו לו שזאם הוא עומד בסירובו למלא את מחויבותו לקהילה. הם תובעים אותו לדין תורה. שאל אותם ר' מענדל "ומי יהיה הדיין?" אמרו לו: "זלמניו ליטוואק" (כך כונה אדמו"ר הזקן בפי חבריו, משום שהגיע מאיזור ליטא). הסכים ר' מענדל להתדיין בפני אדמו"ר הזקן. הצדדים נעמדו לדין תורה. הדיין, אדמו"ר הזקן, הזמין את התובעים

והחל לבכות. שאלה אותו האישה,

מדוע פרצת בבכי? השיב לה הבעל: "אנו עובדים כל כך הרבה זמן וכשהרמתי את ראשי, ראיתי שפסגת ההר רחוקה מאתנו, והתחלתי לבכות". השיבה לו האישה: "אנחנו אכן רחוקים מפסגת ההר, אבל מהבז'ן התרוממנו. ותודה לה' על כך". כך אמר לו אדמו"ר הזקן: אמנם לא הגעתם לפסגת ההר ולא פעלתם בנפשכם את כל מאה הדרגות ה'אתה הראת', אבל לאחר עבודת התשובה בראש השנה, בעשרת ימי תשובה, ביום כיפור וסוכות – מהבז'ן יצאתם, אתם יכולים ללכת להקפות... (מגדל עוז)

תפילות שופרות של ראש השנה, בתחילת חגי תשרי, מתחילה במילים "אתה נגלית בענן כבודך". ההקפות של שמחת תורה, שהם סיום חגי תשרי, מתחילות "אתה הראת לדעת". שני ה"אתה" הם בסוד "נעוץ סופן בתחילתן": כנודע מהפסוק "בכסה ליום חגנו", ראש השנה הוא תחילת התהליך המגיע לשיאו ביום שמחת תורה. מה מלמד אותנו התהליך הזה, ואיך זה קשור לנקודות המבט של שני הצדיקים?

אתה נגלית, בראש השנה, זהו ביטוי של התגלות עצמית של ה' – כזו שאין בה שום חילוק בין "אני" ל"אחר". מנקודת המבט הזו, כל המציאות בלועה ממש בבורא וכל הדינים והצמצומים נמתקים בשרשם. זהו מקום נעלה מאוד, אך בכל זאת – הוא מהווה דק הכנה ל"אתה הראת" של שמחת תורה. זאת משום שה"אתה הראת" מכון "לדעת" – כלומר, להתגלות ולהתחבר עם האחר שמחוץ לבורא, עם ישראל היודעים אותו ומכירים בו. אמנם זו מציאות נמוכה יותר, אך לשם כך יצר ה' את העולם – ולא הסתפק במצב הראשוני של אור אינסופי וטוב מוחלט.

רבי מנחם מענדל, שכולו מלא השתוקקות לעצמותו יתברך, שייך יותר לבחינת ראש השנה – מדרגת ה"רצוא" העולה אל ה' תמיד. מסופר כי פעם קיבל כלים חדשים, וכשסידר אותם בביתו התבטא "את עצמי וכל אשר לי אני מרים

אליך" והכלים התרוממו כולם באוויר... לכן, גם כאשר הוא מתבונן ב"אתה הראת", הוא מוצא בו עליה אין סופית לעצמותו יתברך התובעת התנתקות מקהל החסידים. אך אדמו"ר הזקן מתמסר לעבודת ה"שוב", מתוך הכרה שקיום רצון ה' חשוב אף יותר מדבקות עליונה בו עצמו. כך נאמר בספר יצירה, כי "אם רץ לבך שוב לאחד". כאשר הלב רץ למדרגת "יחיד", בה אין דבר פרט לה' עצמו, יש לשוב למדרגת "אחד" – שאלופו של עולם (א) הוא אחד עם ז הרקיעים וארץ (ח) ובד' רוחות העולם (ד). ה"אחד" הזה, שהוא רצונו של הבורא מהבריאה, נמצא דווקא במציאות התחתונה וה"נפרדת" כביכול. דווקא כאשר ישנה מודעות היכולה לחוש נפרדות כביכול מה', מתגלה החידוש שב"אחד". האור של "יחיד", של "אתה נגלית", הוא אור מקיף השוכן "על עם כבודך" מלמעלה. כפי שהבהיר זאת אדמו"ר הזקן, אין לאדם כל יכולת להבין ולהפנים על בוריו את ההתאחדות המוחלטת עם ה', ותמיד ישאר הדבר בבחינת מקיף – דבר שנתונים בו ומושפעים ממנו, אך לא מבינים ומפנימים אותו. לעומת זאת, אדמו"ר הזקן תובע אורות פנימיים – המתיישבים בכלי הנפש ומתחברים למקומו האישי של האדם.

מסופר על חסיד שטען שאינו רוצה לומר חסידות ברבים, מחשש לגאווה. אך הרבי האמצעי, בנו של אדמו"ר הזקן, ענה לו: "א ציבעלע זאלסטו ווערן, און חסידות זאלסטו חזר'ן [שיהיה ממך בצל, אבל חסידות תחזור]". בסיפור שלנו, הרצון להתנתק היה מתוך תשוקה להתעלות, בסיפור השני, החשש הוא מפני "ניקת החיצונים" והשפעה רעה של המעשה הטוב. אך אדמו"ר האמצעי פסק כתורת הבעש"ט, ש"סור מרע" נפעל דוקא ע"י "עשה טוב". אמנם, אף שאדמו"ר הזקן עוסק ברבי ואילו אדמו"ר האמצעי תקן חסיד, המסר הוא אותו מסר: יש לעזוב את ההתעלות אל האורות המקיפים, ואת הרצון להיות יותר ממה שהנך כעת. כל עוד יש עבודה לעשות – זהו הדבר שיש להתמקד בו.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

לבני משפחת מאזוז היקרים ולאליפי תלמידיו ומעריציו של הרב הגאון והחסיד רבי מאיר נסים מאזוז זכר צדיק לברכה, ה' עליהם יחי,

לשם מאיר יש שני ר"ת ידועים:
"משם רעה אבן ישראל",
הנאמר בברכת יעקב ליוסף;
הצדיק, בחינת משיח בן יוסף;
"רוח אפינו משיח הוי", הנאמר
בקינת ירמיהו על יאשיהו מלך
ישראל שהיה ניצוץ של משיח
בן דוד (היחיד שנאמר עליו
בתנ"ך שעבד את השי"ת בכל
לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו).
גם התנא רבי מאיר בעל הנס
(מאיר נסים) קרא על עצמו
בשעת פטירתו שהוא בחינת
משיח.

משיח הוא גדול מזכי הרבים,
בגשמיות (משיח בן יוסף)
וברוחניות (משיח בן דוד).
הרב מאזוז זצ"ל גלה והאיר
(כשמו מאיר) את ניצוץ המשיח
שבו, בעז ("ויתן עז למלכו
וירם קרן משיחו") ובהדר
("הוד והדר תשוה עליו",
הנאמר במלך המשיח) לכל
ההולכים בעקבותיו ולכל עם
ישראל.

בהסתלקותו בגיל שמונים
לגבורות הוא "שבק חיים לכל
חי", כלומר, הנחיל את החיים
והעז ("אין עז אלא תורה" –
"הוי" עז לעמו יתן הוי" יברך
את עמו בשלום") שלו לכל חי
המקיים "והחי יתן אל לבו",
ללמוד ממנו איך לעבוד את
השי"ת באמת לאמתו.

ובהיות הרב מאזוז זצ"ל אוהב
גימטריאות, סוד "באו חשבון"
ו"עיניך ברכות בחשבון" נעשה
גימטריא מכוונת לכבודו
ולזכרו: **מאיר נסים** בהכאת
אותיות (**מ** פעמים ג; **א** פעמים
ס; **י** פעמים י; **ר** פעמים **מ**)
עולה 80,10160 פעמים –
צדיק שבגיל 80 מלא את שנות
חייו לסוד "מאה שנה ועשרים
שנה ושבע שנים", חיי שרה
אמנו, שלמות החיים כמבואר
בזהר הקדוש ובספה"ק (מאה
– שלמות הכתר; עשרים –
שלמות המוחין חכמה ובינה;
שבע – שלמות המדות חג"ת
נהי"ם – שיעור קומה שלם
של עשר ספירות ודוק).

יהי זכרו ברוך לעד –
ושיצטרף למעלה לכל צדיקי
הדורות לעורר רחמים רבים,
גדולים ועצומים, על עם
ישראל (שבכך הוא נעשה

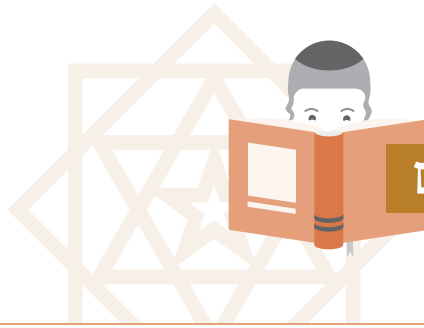
כסא למדת הרחמים של
השי"ת, כשם ישיבתו "כסא
רחמים") להחיש את הגאולה
האמיתית והשלמה על ידי
משיח צדקנו שיבוא ויגאלנו
במהרה, שאז יקוים היעוד של
"הקיצו ורננו שכני עפר" והוא
בתוכם אמן כן יהי רצון!

בשביעי של פסח נפטר לבית עולמו
ר' גרשם נתיב ע"ה, גר-צדק מיוחד,
ממקימי הישוב היהודי בחברון (וגם
קורא נפלאות קבוע), והרב שלח
מכתב לבניו, מתלמידי הרב:

לכל בני משפחת נתיב היקרים,

קראתי, בהתרגשות מיוחדת,
את הדברים שכתב יצחק שי'
על אביכם האהוב והצטערתי
שלא זכיתי להכיר אותו אישית
(אלא שמתוך הקריאה הרגשתי
שאני קצת מכיר אותו).

חשבתי על השם שהוא בחר
לעצמו – גרשם, בנו בכורו
של משה רבינו, שקראו גרשם
ע"ש "גר הייתי וגו'" ("גר
הייתי" עולה **אברהם יצחק**
יעקב, שלשת האבות המוזכרים
בהמשך ל"גר הייתי", כללות
היחוס היהודי, והוא אותיות
יהי תריג, יהי משה רבינו –

אָנְכִי וְהִילָדִים

הַמְדֻר לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל

!יִצְחָק אֶפְרַיִם

להוציא אותי מדעתי. לדגמה, אתה מספר לחבר בְּהִתְלֵבּוּת על הטיול המענין והמהנה שהיה לך בחפשת הפסח ומצפה לתגובה מצדו. אני הייתי מצפה שיביע דעה, שיתפעל גם הוא, שישנה את החוויה שלי לזו שלו. משהו. אבל הוא – מגיב בדיוק כמו בול עץ... זו שתיקה של אדישות. כאלו שהמאדעות שקורים בחוץ לא מעניינים אותם.

יש גם שתיקות של מבוכה. האדם פשוט לא יודע מה לומר. לדגמה, כשהרב נסה לחלב ממני מה קרה בדיוק בחצר בזמן ההפסקה, ארוע שגם אני הייתי מערב בו. אם אספר אסתבך עם החברים ואולי גם אפליל את עצמי, ולשקר אני ודאי לא רוצה. "אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי". השתיקה במקרה כזה היא עבורי המפלט הנוח.

אבל השתיקה של אהרן במות שני בניו שונה לגמרי. היא שתיקה רועמת, עם המון תכון. ומה צועקת אותה שתיקה? היא שותקת נשיאת הפכים.

ביום הגדול שכלם צפו לו, יום חנכת המשכן, ארע המקרה המצער של מות שני בני אהרן, נדב ואביהוא. הסבה לכך הייתה שהם הקריבו אש זרה עליה לא צו, במקום הקדוש ביותר – בקדש הקדשים. בספרי החסידות מספר כי חטאם של השנים דוקא מצביע על גדלתם ומעלתם. הייתה בהם בערה עצומה והשתוקקות קדש לה', מממש כלות הנפש, אלא שזו לא הייתה בכלים המתאימים. במשגי החסידות: מדבר היה בתנועה של "רצוא" ללא "שוב". הפעם דוקא רציתי להתמקד באביהם של הבנים, באהרן הכהן, כי לא פחות מפתיעה היא התגובה המיוחדת שלו לשמיעת הבשורה הקשה – "וידם אהרן". הוא לא פורץ בבכי ובודאי שאינו מתלונן או מטיח דברים. הוא פשוט שותק.

דלפק או דלפק

אתם יודעים? יש שתיקות שיכולות

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

דעם אידן

הבהמית שלו הוא רוצה, אבל מצד הנפש האלקית הוא ממש לא שם, הוא רק נקלע לשם.

כאן ה'קונץ' יהיה אהבת ישראל אמתית, כזו שמלמדת זכות ויכולה לשאת את שני הרצונות הפוכים של אותו יהודי. מצד אחד אני מאמין באותו יהודי ואוהב אותו בכל לבי, ומצד שני אני לא מותר ולא מקל בחמרת העברה שנעשתה, אלא סולד ממנה עד עמק הנפש.

אמירות ולא חכמה

טוב, זה היה יחסית עוד 'קונץ' קל. הסתכלות בנשיאת הפכים על הזולת יותר פשוטה מאשר להסתכל כך על... על עצמי! כן, גם בתוכי קיימים אותם הפכים. גם לי יש נפש אלקית ונפש בהמית. גם לי יש רצונות טובים ורצונות שליליים. מצד אחד אני רוצה להתקרב לה' ולעשות את רצונו, למלא את הזמן שלי בדברים חשובים ומשמעתיים, ולא בסתם שטויות, לחשב טוב על החבר ולא רק על עצמי. אבל מצד שני אני נמשך גם לצד השני. כן, לפעמים אני נהנה ממתיחות שעלולות ליצור את החבר ולפעמים... יודעים מה? לא משנה. שכל אחד ישלים כאן בעצמו את החסר... תכל'ס, כלנו מכירים את שני הקצוות הפוכים.

אוקי, יש לי רצונות הפוכים. איך מרגיש לי בלב כל אחד מהם? ליל

אדמו"ר הזקן התבטא פעם ביחס לעצמו כך: להסתגר בחדר וללמוד תורה מבקר עד ערב ולדעת אותה על בריה – אין זו מעלה מיוחדת עבורי. זה לא 'קונץ', ויש רבים כאלו. לעסק מבקר עד ערב בעסקי הצבור ובזכוי הרבים – גם זה אינו אתגר מיוחד. המעלה הגדולה היא השלוב בין השניים. להתעסק עם הזולת, להיות קשוב לצרכיו ולדאג להשלמתם, ויחד עם זה לצלל בתורה לעמקה. זה כבר 'קונץ' אמתי.

מה מלמדת אותי האמרה הזו? שכל יהודי הוא בעצם 'קונץ' מהלך על שנים'. הוא מסגל לשאת שני הפכים בעת ובעונה אחת, ולא רק בנושא הזה.

איזו דגמה אנחנו מכירים בחיים שכלנו לנשיאת הפכים? כאשר רואים יהודי שנוהג שלא פשוטה ועובר על רצון ה'. ברגע הראשון אני מתמלא כלפיו בבקרת. ברור, להתעלים? להסכים עם זה? צריך למחות. אני משתדל להתרחק ממנו ולא ללמד ממעשיו. אבל רגע, הוא יהודי ויש לו נפש אלקית, וזה אומר לי שהמעשה השלילי שהוא עסוק בו פרגע אינו משקף אותו כלל. זה ממש לא הוא. כאלו איזה 'שד' התלבש עליו וסחב אותו לשם.

"הי, מה אתה עושה?", אני פונה אליו. "בא לי", הוא מחזיר לי. אז לפי דעתכם הוא רוצה או לא רוצה? התשובה היא גם וגם. מצד הנפש

פ'קוּנָן' בְּכִלְמָתוֹ

נספם: רצונות שונים הופכים בלב שלי להיות רגשות הפוכים – השמחה והמרירות. שמחה על כך שזכיתי שה' בחר בי להיות בן שלו ושהוא מזכה אותי להיות שתף בפרויקט שלו. לעמתי, המרירות היא על הפספוס שלי. במקום להיות שתף בפרויקט ולעזר, התחלתי לקלקל...

בקצור, שמחה על שה' קרוב אלי כל כך, ומרירות על כך שאני כל כך רחוק ממנו. לא נשיאת הפכים! 'קונן' רציני...

אחרון בשתיקתו המיחדת מלמד אותנו את סוד נשיאת ההפכים. "וידם אהרן". הוא מלא שמחה עצומה על גלוי כבוד ה' בהנפת המשכן וירידת האש משמים והוא מלא מרירות על מות שני בניו. "בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד", ומשתיקה רועמת זו עולה כבוד ה' שבעתים.

שנזכה להיות בעלי 'קונן' אמתיים! שבת שלום ומבדר!

?

הסדר כבר עבר, אבל אני בטוח שלא הספקתם לשפח. את הדריכות בבדיקת חמץ, את ההשקמה המקדמת בשבת כדי לסיים עם בעור החמץ עד תם הזמן, את ההתרגשות בליל הסדר ואת הרצון להשאר ערים ולהיות שתפים פעילים בעריכתו. תרשו לי לסכם במלה אחת: **שמחה!** שמחה של מצוה! זכינו לקחת חלק בחג הקדוש הזה.

ואיך מדגיש לי בלב בשעה שאני נזכר בדברים השלילים? לא טוב לי. בדרך כלל אנו נוטים להסיט את המעשים הרעים או את התכונות השליליות שלנו הצדה. פשוט להתעלם מקיומם, לא לחשב עליהם. אבל כאשר הדברים בכל זאת צפים ועולים ואנו נזכרים בהם – אנו מתמלאים בתחושת **מרירות**. אני לא אומר חלילה שצריך להיות עצוב. עצבות רק מחריפה את הבעיה, כי אז פשוט אני מתנאש ומתחיל לוותר לעצמי. לעמתי זאת, מרירות היא רגש שמניע אותי. הוא דוחף אותי לבקש מה' עזרה. "אנא ה', ראה להיכן הגעתי. מי יכול לעזר לי להשתנות אם לא אתה?".

אילו אורחות הגיעו לקיץ? בחג הסוכות, הפותח את

חדשי החורף, מגיעים אלינו שבעת האושפיזין, לתת לנו כח לעבודה הגברית המאומצת שנדרשת לנו בזמן הקריר והחשוך. באותו אופן, בפסח, הפותח את חדשי הקיץ, מתאים לחפש שבע אורחות המכינות אותנו לעבודה הנשית של החדשים בהם האור והחום מגיעים מלמעלה.

תכלית הגילוי מלמעלה היא הנבואה, בה יזכו כולם כאשר ה' ישפוך את רוחו עלינו לעתיד לבוא. אל העתיד הזה התעוררנו בחג הפסח, ובפרט בסיומו ב'סעודת משיח', לכן מתאים להתבונן בשבע הנביאות שהקים ה' לעם ישראל ולהזמין אותן להתארח אצלנו בזמנים אלו. את ההתבוננות הזו, הפותחת ממד נשי בנפש של כולנו, ומזמינה במיוחד את הנשים להיות חלק ממנה, מתבקש 'למתוח' עד מתן תורה, כאשר בכל אחד משבעת שבועות הספירה יש להתעצם עם אחת הנביאות (המתכללות זו בזו בשבעת ימי כל שבוע של הספירה).

הגליון השבוע, הטבול עדיין בניחוח הפסח בכלל וסעודת־משיח בפרט, מציג כוונה חדשה של ספירת העמר (כנהוג מדי שנה), מרחיב בסודות השבירה־המיתה והתחיה – השייכים גם הם לתקופה בה אנו נמצאים – וגם מנחם ומעודד על אובדנים שחווינו לאחרונה.

היולדת הצדיק בעל

פרי הארץ

רבי מנחם מענדל מויטבסק זצוק"ל זיע"א

יום שני ל' ניסן 20:00 התוועדות עם

הרב יצחק גינזבורג שליט"א

בבית הכנסת העתיק במיילת טבריה

ל'ט ניסן ב- 18:00 עלייה לציון וסעודת מצווה עם חידים דודי דווקמין.

א' אייר עלייה לציון אהרן חבילת ותקין עם הרב שמואל אליהו ודבני ישיבת 'פרי הארץ'.

עזרת נשים | שידור חי